

12 Illud inquirendum restat, est gratia vocationis, non solum sit ~~physica~~, sed ^{sed physica} moralis, causa ipsius gratia. Verum præter illam addenda sit alia causa. Quidam enim partem affirmativam tueri videntur, cuius tamen nullum video probabile fundamentum, sed dicendum videtur ipsam vocationem esse causam sufficientem. Etenim ipsa gratia vocationis, cum supernaturalis sit, principium videtur sufficiens & proportionatum actus contritionis, neque enim in eodem ordine, & gradu, oportet causas eiusdem effectus multiplicare.

Utrum præter gratiam vocationis sit assignanda etiam aliqua causa physica supernaturali.

13 Quo fit ut quando quis iustificatus est, ex habitu supernaturali elicit actum charitatis, non oporteat aliam supernaturalem causam physicam actus præter supernaturalem habitum assignare & consequenter, neque alium supernaturalem concursum physicum, ^{præter concursum physicum} ipsius habitus, cum ipse habitus causa sit supernaturalis & proportionata ac sufficiens ipsius actus supernaturalis, non secus, ac habitus naturalis, per suum naturalem influxum proportionata est & sufficiens causa ipsius actus naturalis. Quo tamen non excluditur concursus causæ primæ qui licet in re supernaturali sit dum ad actum contritionis non currit (de terminatur enim ad rationem concursus supernaturalis ex determinatione causæ secundæ supernaturalis cui coniungitur) tamen præcise ut est à causa primæ, quæ sic universalissima est, respiciens formaliter in suo effectu solam rationem universalissimam entis, non est supernaturalis, neque naturalis, sed abstrahens & ad

Qui operatur ex habitu supernaturali non indiget alia supernaturali causa

Non auditur ab operatione ex habitu necessariis aliis quorundam auxiliorum.

Utrum

Utrumque de se indifferens, ut sectione precedenti dictum est, & sequenti magis explicabitur. Non etiam excluditur necessitas alicuius auxiliij alterius ordinis, scilicet specialis manutentionis Dei ad dimouendas, & mitigandas passiones excitationum, inspirationum, & illustrationum quibus Deus homines iustos excitat ad operandum, quae auxilia potissimum necessaria sunt ad perseuerandum in gratia. Utrum autem ad quemlibet actum in particulari, seu (ut aiunt) diuini praeater auxiliium habitus supernaturalis, sit necessaria aliqua specialis inspiratio supernaturalis ^{secundum entitatem,} praeater debitam propositio nem obiecti, & virtutem, ac influxum habitus, non adeo constat, neque ad partem affirmatiuam adstruendam, potest afferri validum aliquod fundamentum, ut facile colligi potest ex dictis: at si aliquam cogitationem ^{aliquando} quae in entitate sit naturalis, sit tamen excitata ex speciali providentia Dei, & gratia Christi, ac primo simpliciter dicitur gratia Dei facile admittet

V T R V M . P R A E

ter gratiam praeuenientem concurrant aliquae aliae causes ad actum contritionis.

Sectio Trigesima ^a Quinta

Fides catholica docet actum contritionis & quemlibet actum liberum, etiam supernaturalem esse effectum voluntatis, & voluntatem esse causam illius, ita ut alia omittam, definitur in Tridentino sess. 6. can. 4. 5. & 6. —

voluntas est causa contritionis

Secus. 38.

2 — Deinde etiam Philosophia docet, imo & sacra scrip-
tura colligitur satis aperte Deum, ut causam primam con-
currere immediate, ad omnes effectus causarum secundarum.
3 Constat igitur tres causas coniungi & cooperari ad actum contri-
tionis, scilicet voluntatem, & gratiam preuenientem, & ipsam
primam causam: Quarum qualibet in suo ordine causa principa-
lis est, esse aliquid conferens; non ita quidem ut sint in ef-
fectu tres partes, aut rationes, quarum qualibet fiat à sua
propria causa, & non ab altera; sed ut reuera idem sim-
plex effectus sit, & qualibet eius ratio fiat, & ab omnibus il-
lis causis, & à qualibet illarum, ut diximus sectione 33. n. 10.

Causa prima etiam est
causa contritionis
Tres causa actus con-
tritionis.

4 Num erus autem harum causarum ex triplici ra-
tione, quæ in effectu reperitur, potest desumi. Ecce enim actus
voluntatis & veri est appetitus vitalis, & liber obiecti boni.
unde & uniuersi ex hac parte conuenit cum omnibus actibus
naturalibus voluntatis; & insuper eleuatus est ad ordinem su-
pernaturalem: sic tandem continetur sub vniuersalissima
ratione entis.

Numero predictarum
causarum, sumitur ex
triplici ratione quæ in
actu contritionis repen-
tur.

5 Propter has igitur rationes, tres assignamus causas ei-
dem actus; voluntatem scilicet quæ formaliter respicit ac-
tum, ut est vitalis, & liber appetitus boni; gratiam quæ res-
picit actum, ut supernaturalis est; causam primam quæ
illum respicit, quatenus sub communissima entis ratione
continetur. At quia hæc tres rationes, in effectu ita conuinc-
tæ sunt, ut re ipsa nullo modo distinguantur, sed qualibet il-
larum sit quasi transcendens omnem rationem ipsius ac-
tus, ita ut entitas actus in re & vitalis, & supernaturalis, su-
pernaturalitas etiam & entitas est, & vitalis, insuper

quod qualibet causa eo-
rum attinet ad eorum
effectum propter trans-
cendentiam rationis for-
malis sui termini in
omnes alias.

vita

+ propter hanc (nig) trascen
dentiam unius rationis
in aliam fit ut causa
supernaturalis. v.g.
etiam

vitalitas ipsa entitas est & entitas supernaturalis, ^{omni}
~~no causa vitalitatis. v.g. efficit vitalitatem, non potest non~~
efficiat ne ipsa & supernaturalitatem & entitatem. ^{et e contra} At quia
vitalitas in actu contritionis elevata est ad esse supernatu
rale, ideo voluntas vitalitatem illam nequit efficere, nisi illi
adiungatur & cooperetur gratia etc. Coniunguntur itaqz ille
tres causae propter tres rationes formales eiusdem effectus, &
tamen qualibet illarum efficit totum effectum propter trans
ce de dea propria rationis formalis in omnes alias rationes eius
dem effectus. Et haec est communis philosophia ratione cu
ius & D. Thomas, & pleriqz Scholastici ponunt ad eum effectum
concurrere plures causas, ut totum effectum qualibet producat
& non totaliter, ut in equo, qui quod ens sit pendet à Deo;
quod corpus sit transmutabile pendet à Corpore celesti, quod
est proprium & universale principium omnis transmuta
tionis corporeae; quod tale corpus sit, scilicet equus pendet à
alio equo; & qualibet harum causarum efficit totum equum,
sed non sola, neqz totaliter. Videatur D. Thomas in supradict. c. 65.
3. co. q. 1. s. 1. dicitur autem qualibet harum causarum & to

Qualibet estis causis
nisi partialis & tota
lis secundum diversas
rationes.

talis & partialis secundum considerationes diversas. Et em
si consideretur qualibet illarum respectu totius effectus, & in
ordine ad alias causas concomitantes, certe non est causa tota
lis, sed partialis, quia ipsa sola nequit efficere totum effectum
nisi alijs cooperantibus; est autem partialis (ut dixi) non
partialitate effectus, sed partialitate causa, quia est quasi
pars illius integrae collectionis trium causarum ad hoc opus

Non erogat dignita
ti causa primae qz tota
quada ratione dicitur causa
partialis

requisita. Neqz huiusmodi partialitatis imperfectionem
aliquam adscribit causa primae: tum quia non significet
depen

5
6
7
8

dependentiam aliquam primæ causæ, in sua entitate ab
 alijs causis, vel unionem cum illis, sed solumⁱⁿ influxu ad extra,
 quo Deus voluit se accommodare causis secundis: tum etiã
 quia adhuc in ratione causæ, primæ causæ non dependeat ab
 alijs absolute, sed solum quatenus vult uti tali influxu de
 se indifferenti, & qui determinabilis sit p̄ concursum alia-
 rum causarum. Etenim licet illo met influxu ad extra
 causæ primæ sola operari non possit totum effectum, qui em
 operatur cum causæ secundæ, ut demonstrat Molina dispu-
 tatione. 28. vs. ex eodem. tamen absolute causæ primæ, alio certè
 influxu posset ipsa sola operari eundem effectum, si tamen
 effectus non dicat in trinsecum ordinem ad causam secundã
 qualis est actus vitalis, qui essentialiter, saltem in quantum
 vitalis est, habet ut procedat à principio intrinseco, quia ra-
 tione primæ causæ, Deus (scilicet) optimus maximus, licet nō
 possit sine voluntatis concursu contritionem vitalem in vo-
 luntate hominis producere, posset tamen cum voluntate sine
 alio principio, vel causæ secundæ supernaturali, producere
 supernaturalem contritionem, alio scilicet influxu, eo
 q̄ supernaturali.

9 Si autem qualibet harum causarum consideretur
 in ordine ad propriam rationem formalem, quam in effec-
 tu respicit, vel (quod in idem redit) consideretur in pro-
 prio genere, certè qualibet illarum causæ tota-
 lis est; nam qualibet est sufficiens, & adæqua-
 ta respectu propriæ rationis formalis, ^{effectus} ita ut
 ex vi illius rationis formalis nulla alia causæ
 requi-

requiratur, quae illam formaliter respiciat.

V N D E . P R O V

niat determinatio harum cau

sarum, ad efficiendam contri

tionem, & quid sit altera cau

sam ab alia determi

nari.

Sectio Trigesima 6^a

Determinati influxus
& actus quo ad speciem
provenit ex causa
secunda.

De Duplici terminatione quaeri potest: de determinatio
ne quantum ad speciem concursus & actus, & de determina
tione quantum ad exercitium. De determinatione, quo ad
speciem concursus & actus, constat imprimis concursum prima
causa de se indifferentem esse ut ostendimus sectione. 33.

quo fit ut eius determinatio proveniat ab alij causis secu
di, & particularibus, ut scilicet à causa secunda supernatu
rali habeat influxus ille, quod supernaturalis sit, & ex volu
tate habeat, quod sit dilectio vel odium etc. Hac autem deter

quo modo intelligendu
sit causam secundam
determinare quo ad spe
ciem influxum causa pri
ma.

minatio non ita intelligenda est (quod aliqui an ex alium
ma, an ex ignorantia, ipsi viderint, nobis videntur impone
re) ut causa secunda aliquid agat in ipsam causam primam,
sive quod aliqui minus absurdi, sed certe falso nobis tribuunt
de quo conqueritur Molina 1. p. quae. 23. art. 5. disp. i. mem.
6. v. l. Quando audis.) ut ipsa actio causa secunda quasi reflexi
one quadam aliquid agat in ipsum influxum causa pri
ma, supponens illum tanquam materiam, circa quam,
sed fit ista determinatio ex simultanea coniunctione illa

rum

illarum causarum ad eundem effectum, imo & ad acti-
nem & effectum in re eundem; qui simul & ut est a causa, pri-
mam habet rationem actionis vel influxus indeterminatam, &
indifferentem: ut est a causa secunda, habet rationem talis in-
fluxus, vel talis actus determinate.

3 Influxus causa secunda, nempe gratia præuenien-
tis aliquando forte determinatus erit ad certam speciem actio-
nis, & effectus, ut v.g. si specialiter excitet Deus hominē
per gratiam præuenientem ad actum penitentiae, vel actū
elemosinae etc. Plerumq; tamen, etiam ut est a gratia præ-
uenienti, licet habeat quod supernaturalis sit, non est de-
terminatus ad certam speciem actus, sed indifferens; tunc
autem determinatur à voluntate concomitante ad talem spe-
ciem ut scilicet actio illa, ut est a causa supernaturali habeat
rationem actionis supernaturalis; ut autem est à voluntate
operante circa tale obiectum habeat ut sit talis actio determi-
nata, amor scilicet potiusquam odium etc. Unde non determi-
nat voluntas ipsam causam secundam supernaturalem fa-
ciens aliquid in illa, vel quasi reflexione aliqua efficiens ali-
quid in ipsum influxum gratiae, ut paulo ante in simili di-
ximus.

Influxus gratia m
de determinet ad spe-
ciem actus.

4 Restat, in eo quod de indifferentia causa prima supra
diximus, quorundam scrupulus dissolvendus, quem sectio
ne. 33. n. 19 tetigimus: dicunt enim se non satis percipere, quo
modo concursus causa prima ad actum supernaturalem, non
sit supernaturalis; tum quod si non sit supernaturalis
videtur illis eo ipso naturalis esse; tum etiam, quod causa
prima secundum rationem dividenda videatur iuxta du-
plicem rerum ordinem, scilicet in causam primam naturalem
& in causam primam supernaturalem: igitur concursus
Dei

Vtrū concursus causa
prima sit supernatur-
ralis

v. infra n. 9.

Dei etiam ut est immediate à causa prima, est super naturalis.

Sed imprimis dicendum non est absolute neque id ⁵ quàm docuit Molina concursum primæ causæ non esse super naturalem: id enim falsum est, nam absolute & de facto concursus ille supernaturalis est in sua specie; præcindere autem à supernaturalitate nihil inconuenit, nam vulgatum est in præcisione seu abstractione non esse mendacium. Non ergo dicimus non esse eum concursum supernaturalem, sed præcisè & sub hac reduplicatione ut est à causa prima dicimus non esse supernaturalem, neque tamen ideo naturalis est, sed indifferens, & ab utroque abstractens.

Concursus causa 1.^a cum hac præcisione, ut est a causa 1.^a indifferens est.

Exemplum esset si dicamus, homo ut rationalis est ⁶ non est corporaliter videns; ex quo tamen non inferri posset ergo est cæcus. Quod autem dicitur de diuisione causæ primæ in naturalem & supernaturalem, si eo spectetur, ut ponatur duplex concursus immediatus causæ primæ, distinctus à concursu omnium causarum secundarum sine fundamento dicitur; nam ratio causæ primæ communissimæ est, ut pote respiciens communissimam & vniuersalissimam rationem entis; quæ sicut eadem est, ut sic, in naturalibus & super naturalibus, ita & potentia seu virtus primæ causæ, quæ respicit illam communissimam rationem, eadem est in naturalibus & super naturalibus: determinatio autem ad ordinem causæ naturalis, vel supernaturalis est certè determinatio ad certum effectum respectu latitudinis totius entis; & ideo ea ^{est} determinatio, non respectu causæ primæ ut sic, quæ respicit vniuersalissimam rationem entis, sed respectu causarum secundarum. Ponere autem in Deo (ut aliqui volunt) duplicem rationem causæ primæ altera

teram ut causa prima, ut sic, alteram ut causam primam & supernaturalem, superfluum in est & sine fundamento: tum quod in naturalibus id ^{non} ponitur (non enim alia ratione, Deus concurrit immediate ad effectum naturalem, ut causa prima ut sic, alia ^{vero} ut causa prima naturalis) tum quod ipsa gratia habeat sufficienter unde tribuat supernaturalitatem alteri: tum etiam, quod id necessarium non sit, ut ordo naturalis & supernaturalis reducat^{ur} ad Deum, tamquam in primum fontem & originem; nam ipsa causa secunda naturalis, & causa supernaturalis operatur in virtute Dei, & ut instrumenta illius ut statim dicemus, unde & eius actiones tanquam in primam & principalem causam reducuntur in Deum, & hoc modo recte dividitur causa prima in naturalem & supernaturalem.

A7

Quod attinet ad determinationem quoad exercitium dicendum est, eam esse a sola voluntate. Pro quo notandum quod causa prima licet sit agens absolute liberum, quia ex libera sua voluntate accommodat se causis secundis, & cooperatur illis, cum possit eis suam cooperationem denegare: tamen absolute postquam efficaciter decrevit operari cum illis, habet quemdam modum causa naturalis, in eo, quod posito illo universalis decreto Dei ex eo infallibiliter emanat influxus & cooperatio cum causa secunda, si ipsa causa secunda applicatur ad operandum, non vero si causa secunda non applicetur; quia duo proveniunt ex efficacia voluntatis & decreti divini, facienti qui quid vult sub ea conditione qua vult. Itaque influxus ex parte Dei semper paratus est quia proxima eius causa, qua est divinum decretum, semper quantum est ex se, appositae & parata est ad influendum
sita

determinatio actus
quo ad exercitium
est a sola voluntate

Licet causa prima
sit causa libera ac
supposito suo decreto
libere concurrenti
semper est quasi
determinata a deo.

si tam en apponatur conditio, qua tantum stante decrevit Deus influere, scilicet si causa secunda applicetur; & hac ratione prima causa quantum est ex se, & quasi in actu primo, semper aequaliter se habet in ordine ad effectus causarum secundarum: semper enim est parata & determinata per illud suum generale decretum. Unde ex illa ut sic, (id est) ex vi illius decreti non provenit ut effectus aliquando sequatur, aliquando non sequatur, id est, ut sic quia in sequentibus apparebit, differentiam operantis a non operante reduci in Deum.

A gratia preveniens
de se causa determinata est.

Præterea causa secunda supernaturalis, scilicet gratia preveniens, etiam est agens de se determinatum ad agendum, more naturali agentis, si tamen adiit aliqua requisita, non sicut ac ignis, si illi passum applicetur. Unde neque ex illius vi provenit quod sequatur vel non sequatur effectus.

Voluntas de se est
indifferens.

At voluntas de se est causa indifferens, & ex propria electione se applicans ad operandum, vel influxum continet pro ut maluerit, id quod est de intrinseca ratione sua libertatis, ut iam expositum est.

Quod determinatio
quo ad exercitium
proveniat ex voluntate probatur.

Ex his diversis conditionibus earum causarum que ad actum contritionis concurrunt, habetur manifeste, determinationem actus quantum ad exercitium reduci in voluntatem, tanquam in causam physicam: quod patet, quia alie cause determinata sunt, quantum est ex se, ut operentur; sola voluntas de se, etiam aliarum causarum determinatione supposita, indifferens est, ut operetur & non operetur: ergo in solam voluntatem reducit determinatio actus quo ad exercitium.

¶
12

In quo observa (vt iam adnotauimus circa deter-
minationem, quantum ad specificationem) cum dicimus de
terminationem actus quo ad exercitium reduci in voluntate
vel vt dici consuevit voluntatem solam esse causam deter-
minationis actus, vel etiam vt aliquando dicitur, esse cau-
sam determinantem alias causas ad operandum, non intel-
ligendum esse vt sit aliquid in actu, quod solum fiat à volun-
tate, & non à Deo, vel à gratia, vel vt faciat aliquid effectiue
in alij causis, vt aduersarij nobis tribuunt; sed solum est in-
telligendum in potestate voluntatis esse vt sequatur actus ex
omnibus suis causis, quatenus ipsa est concausa, et si minus
principalis, necessario tamen requisita vt reliqua opere-
tur. Vnde alij positus & quantum est ex determinatione
ad operandum, ipsa se applicans ad cooperandum cum illi
facit vt reliqua cooperentur, & ipsa met continens con-
cursum facit vt reliqua non cooperentur. In quibus loqu-
tionibus verbum facere ibi non significat propriam efficien-
tiam voluntatis in reliquas causas, sed sumitur late, vt dici
solet de qualibet etiam conditione, vel occasione, qua posita se-
quitur aliquis effectus quomodo etiam in naturalib9
qui applicat ignem ad agendum dicitur facere vt
ignis comburat, & qui dat alicui occasionem ire, face-
re dicitur, vt aliquis irascatur.

Quid sit voluntatem
& determinare alia
causam.

v. supra. n. 4.

Q V O D O M N I A

dicta nihil derogent necessitati vel
dignitati gratie, & qua ratione in
Deū & eius gratiam reducat
differen^a operatis à nō ope-
rate.

Sectio Trigesima 7^a

Necessitas gratiae.

Ex dictis omnibus nihil derogari, neque necessitati, neque dignitati gratiae, neque plus iusto tribui libero arbitrio facile quisque videre poterit.

1

Prima conclusio.

Actus supernaturalis nequit esse sine gratia

Primo enim quantum ad necessitatem certo habet ex dictis voluntatem sine gratia non posse proorsu elice re actum contritionis: ponimus enim actum in substantia sua supernaturalem per se dependere à causa supernaturali & voluntatem non esse proportionatam ad producendum illum actum, esto contineatur sub latitudine proprii obiecti adequata, eo quod eleuatum sit ad alium ordinem superiorem, quem voluntas non potest suis viribus attingere, nisi etiam ex parte principij eleuetur ipsa voluntas ad eundem ordinem per gratiam. Idemq; asserimus non solum de contritione sed de omni actu voluntatis, qui sit qualis cumq; dispositio ad gratiam.

2

Qualibet etiam remota dispositio pendet a gratia

Sed contra, quia Doctor Molina disputat. 10. sup. ar. 3. q. 14. docet facienti quod in se est viribus naturae Deum non denegare gratiam; ergo ex solis viribus naturae potest homo habere aliquem actum, qui sit dispositio saltem remota ad gratiam. Permittuntur auctores graues qui asserunt opera naturalia esse posse aliquam dispositionem remotam ad gratiam quorum ^{Ar} Mens. 3. p. 9. Si. mem. s. ar. 3. ad 6. Barth. à Medina. 12. q. 109. a. 6. ad 3. q. aliorum imo & aliquando Idem dixit D. Thomas. 2. d. 28. q. 1. ar. 4. corp. ad i.

3

Quomodo int. elligatur illud facienti quod in se est Deum no denegat gratiam

At quicquid sit de huius sententiae probabilitate, id certe tutius negat Doctor Molina, repedocens bonum vsum naturalem liberi arbitrij neque esse proximam neque remotam dispositionem ad gratiam etiam praueuientem, imo neque

4

Sententia dicentium opera naturalia esse posse aliqua dispositionem remotam ad gratiam rejicitur à Molina.

con

ta
cor
hij
3
oce
sige
ex
sua
uis
m
na

conditionem sine qua non ut expresse in conlor. q. 23. a. 5. disp. i. mem. 6. conl. 6. neq. sem. q. la media conferre statuerit q. illa datur causa ratio, aut cogitatio eius sine qua non, exp. r. us lib. arb. videat. ch. disp. 6. ad ar. 3. q. 14.

Ho. Leber. disp. 2.
N. illud potivem
o alibi sapē.

Sed tunc quaeri potest utrum facienti quod in se est viribus naturæ aliquando Deus denegat gratiam. Etenim durum est satis dicere Deum denegare illam, & certi tunc ille nō haberet sufficiens auxilium, quod gravissimis peccatoribus denegari pietas Christiana credere recusat, nec dū homini fatenti quod in se est, quod si nunquam denegat certe iam verum erit, quod facienti quod in se est ex viribus naturæ Deus dat gratiam infallibili lege, & consequenter quod ille unus est aliqualis dispositio ad gratiam.

Propter hæc alij, satis probabiliter docent hominibus concedi duplicem gratiam, alteram in substantia sua supernaturalem, alteram quæ licet in substantia naturalis est, est tamen vera gratia, quatenus datur ex meritis Christi in ordine ad finem supernaturalem; nam etiam per respectum extrinsecum spectat ad gratiam alius virtutum moralium, qui ordinatur à charitate extrinsecæ in finem supernaturalem. Dicunt ergo omni homini facienti quod in se est viribus naturæ, semper dari gratiam vocationis supernaturalem; non quidem propter actum naturalem, ut est ex proprijs viribus; sed quia ille committitur quo facit, quod in se est, licet in substantia sua naturalis sit, datur tamen semper homini ex meritis Christi, qui meruit omnibus omnia auxilia, & adimicula, quibus illis paratur gratia; inter quæ meruit hominibus eam sanctam cogitationem, qua hic & nunc excitatur homo ad faciendū quod in se est; qua ratione illa est donum & gratia Christi servatoris, qui etiam meruit ut si homo illa adiutus

Explicatio illius pro
gratia facienti quod in
se est etc.
Duplex

1. explicatio ponit
quandam gratiam
Christi quæ in entitate
sua sit naturalis.

ita Moli. in con
cor. 14. ar. 13.
disp. 19. mem. 6.
6. sexta ratio.
docet eiusmodi grat
super nter ex ordin
est. nō tō in
sua entitate. q
uis potest grat
judicet eas, quæ
in subst. super
naturale sunt.

fa

faceret quod in se est, vocaretur ulterius gratia, quo ad sub-
stantiam supernaturali ad supernaturalem contritio-
nem. Et ideo utrumque est gratia Christi, & propter respec-
tum ad Christum, illi connatum infallibiliter est annexa
gratia supernaturalis vocationis.

2^a explicatio Dⁿⁱ
Molinae respectu ipsi^{us}
contritionis.

Alia etiam solutio mihi multum probatur, quae est
Doct^{us} Molinae satis insinuada in praedicto loco & magis
explicata in quibusdam manuscriptis responsionibus ad ob-
iectiones quadam Magistri Zumel. imprimis respectu ac-
tus contritionis, vel voluntatis deliberatae supernaturali-
ter credendi res fidei facile intelligitur quod facienti quod
in se est Deus non denegat gratiam, quatenus per auxiliū
gratiae praevientis praesto est Deus, ut cum voluntas con-
nari aggreditur, Deus se illi adiungat per praevientem
gratiam, & eiusdem voluntatis connatum, per gratiae co-
operationem eleuet; ut sit utriusque unica actio & unius
influxus re ipsa indivisus, & simpliciter totus superna-
turali ratione ipsius gratiae. Unde in illa propositione fa-
cienti quod in se est viribus naturae Deus non denegat
gratiam, non significatur aliquis actus voluntatis pri-
or ipsa gratia, neque tamen aliquis connatus prior influ-
xu & cooperatione gratiae, sed significatur solum assiste-
tia gratiae praevientis ad cooperandum connatum volū-
tatis; imo & in hoc supponitur ipsa gratia praeviens
quasi in actu primo, prior ipso connatu voluntatis: de ipsa
tamen gratia praeviente poterat esse maior difficultas,
de qua haec videtur docere Molina. Primo gratiam pra-
evientem nullis nostris meritis praecedentibus dari, neque

Respectu primae gra-
tiae praevientis sit
1^a propositio.

Sectio 37^a

ratione alicuius precedentis boni vsus arbitrij nostri
 vt contendeant Semipelagiani. 2° docet Deum saepe
 dare homini torpenti & indigens eam gratiam; & contin-
 gere vt e' duobus audientibus predicationem, alius in
 principio statim excitetur, alius in fine, vel etiam quod
 in tota illa predicatione non excitetur. Tertio tamen
 docet Deum qui semper stat ad ostium, licet non semper pul-
 set, pulsare tamen opportunis temporibus, ita vt si non in-
 trat non sit ex eo. quod non se ipsum animam insinuauit
 vt aperiret, sed quia non fuit opportuna occasio pulsandi:
 siue defuerit ea opportunitas propter aduersum re-
 cursum, quo factum est, vt non habeat predicatorem,
 siue ex malitia vel negligentia ipsius qui non se accom-
 modauit ad audiendas res fidei sincero affectu; vel si res
 fidei audit, alijs tamen affectibus inordinatis impedi-
 tum ponit diuinae gratiae; siue ex utraque causa si nullo
 vt in paganis plerumq; contingit, qui neq; iuxta cursum
 ordinarium habent Doctores, a quibus possunt res fidei ad-
 discere, habentq; insuper plurima peccata, quibus indig-
 ni fiant, vt modo aliquo extra communem cursum Deo
 illis infundat species, aut disponat phantasmata accom-
 modate ad res fidei agnoscendas. At si sincero affectu &
 aueritate addiscendi res diuinas audiat concionatores
 vel pios libros legat praesto est Deus, vt cum intellectus
 vel voluntas tanquiritur illis obiectis, & mouenda est mo-
 tibus quibusdam indeliberatis, qui vere sunt actus vita-
 les intellectus vel voluntatis, ipse Deus praeueniat eos
 dem.

corlat ex rit^{is}
n. s.

† illi homini vt obi-
cem non apponenti.

dem actus influentes in illos concursu quodam super
 naturali simul cum intellectu vel voluntate. Unde
 illi actus vel motus indeliberati, ut ab intellectu vel vo
 luntate procedunt, sunt vitales; licet indeliberati, & nul
 lius prorsus meriti vel laudis, etiam in ordine naturali;
 ut tamen à Deo producantur per illum supernatu
 ralem influxum, sunt supernaturales, & ut sic dicun
 tur gratia præuenientes respectu voluntatis deliberatæ
 & disponunt ad ipsam contritionem. Ea tamen assi
 stentia non est ex merito, neque ex debito aliquo natu
 rali, sed ex pura gratia homini facta per merita Christi
 quorum respectu statuit Deus illuminare omnem ho
 minem venientem in hunc mundum, si per ipsum non
 steterit. Unde omnis nostra salus originem primam
 habet à pura gratia data nobis ex meritis Christi, scilicet
 ut ab illo influxu, quo illos primos motus eleuat ad esse
 supernaturales, ut sint initia gratiæ; & hæc si atten
 ti legatur Dr Molina disputa. 9. & 10. est eius mes
 qui nunquam dixit, ut falso aliqui imponunt illi. gra
 tiam præuenientem dari propter aliquem precedentem
 bonum usum liberi arbitrij.

2ª conclusio.

gratia præueniens
 est causa principalis
 contritionis

Secundo dicimus simpliciter gratiam præuenientem 10
 etiam per suum influxum esse principalem causam
 ipsius actus supernaturalis, ad eò ut actus contritionis
 præcise consideratus, ut est a libero arbitrio, nullius prorsus
 momenti sit ad negotium aeternæ salutis; ut autem est
 à gratia & est supernaturale, & disponens ad iustifi
 cationem

† docet passim
 Molina, Prælati
 tamq. Videat. H.
 Possumus dispo. 33. ad
 ar. 13. q. 14. / e. 9. 2.
 ar. 5. dispo. i. mo.
 3. H. secundus
 in multo magis. 0.
 seq.

cationem.

11

Imo Tertio dicendum est ipsam gratiam esse non solum principalem sed etiam totalem causam respectu actus, ut supernaturalis est formaliter loquendo; hoc est ratione rationis gratiae, tanquam principij formaliter proportionati ipsi contritioni, ut supernaturalis est, habet ipsa contritio ut supernaturalis sit; unde in genere & ordine supernaturali, sub qua tantum consideratione actus contritionis ad salutis negotium spectat, ipsa est causa totalis: esto, ut de facto producat actum contritionis, dependeat à voluntate tanquam à causa alterius ordinis longè inferioris, sicut & in ipso actu contritionis ratio supernaturalis, ut sit in eo actu, de facto dependet a vocatione actus vitalis qua est ratio formalis secundum quam à voluntate dependet. V. M. li. 9. ca. 14. ar. 13. disp. 2. v. illud. 8. est tamen. c. d. 36. d. 41. fi.

3^a Conclusio
gratia praeueniens
est causa totalis ac
tu ut supernaturalis

12

Tandem addendum quarto quod iam insinuavimus supra, simpliciter & tanquam in primam originem reducendum esse totum actum, non solum ut formaliter est supernaturalis, sed etiam materiali-ter sumptum in primam gratiam tanquam in primam originem quatenus ipsa est causa mouens & excitans voluntatem ad propriam determinationem unde & ipsa determinatio actus quo ad exercitium quam diximus ut in causam physicam reduci in voluntatem, eadem ulterius tanquam in cau-

Conclusio 4^a
Simpliciter & absolu-
te totus actus redu-
citur in gratiam prae-
ueniente ut in tan-
originem

San

ssim
L. 1. m.
c. 33. ar.
c. 9. 27
i. m.
m. d. 14.
191. 08

sam excitantem reducitur in ipsam gratiam, quia hoc ipsum quod est voluntatem se determinare, est effectus illius excitationis gratia. Unde absolute loquendo ipsa gratia praeueniens sola est prima radix in quam tandem reducitur totus actus & omnis conatus & determinatio voluntatis. †

† Ita Molin. a. 9. 23. a. 4. d. 1. mem. 6. 26. p. unam hanc c. 1. c. ad. ar. 13. q. 14. d. 2. q. 36. 37. v. alijs locis.

Explicatio illius qui te discernit
2. ex
1. a.

Ex his facile intelligitur illud Pauli. quis te discernit; & illud non volentis & dupliciter verificari & referri in Deum. Primo refertur in Deum, ut in causam totalem in genere causa physica, considerata voluntate sub ea ratione sub qua momentum aliquod habet coram Deo, scilicet, ut supernaturalis est, & considerata differentia inter eum qui operatur, & eum qui non operatur, etiam formaliter ut differentia est in esse supernaturali & christiano: hoc enim modo neque contritio est volentis, sed solius gratia, cum ratione illius solum habeat quod sit supernaturalis, & consequenter neque differentia, inter eum qui operatur & non operatur ab a libero arbitrio sed a gratia; quia in esse christiano & pertinente ad aeternam salutem non distinguitur christianus a Pagano vel peccator a peccatore discernitur per hoc quod utcumque credat praedicationi, vel per hoc quod doleat de peccatis, sed per hoc quod supernaturaliter credat, & supernaturaliter doleat; alio, ut a libero arbitrio praecise nulla est differentia: quia etiam Paganus potest habere alius doloris secundum eam rationem, quam formaliter habet a libero arbitrio; quae ad eo nihil estimatur ab Apostolo ut saepe opera, ut a libero arbitrio procedunt, dicat nihil esse. Si habueris (inquit) fidem ita ut montes transferam et,

13

Msc

RR

nihil

L

nihil sum, & hac ratione sapē Augustinus solum opus gratiæ vocat opus bonum, non quia opera omnia, quæ sunt à gratia, mala sunt, sed quia bonitas illa ordinis naturalis pro nihilo reputetur in salutis negotio. Et hæc est consideratio optima, & consona scilicet D. Pauli, secundum quam dicit actum contritionis vel fidei, non esse volentis etiam pro nihilo reputans illam ut est à voluntate præcise, & differentiam esse à sola gratia, nihil reputans eam differentiam quæ ex solo usu liberi arbitrij ut sic desummi potest.†

† et sic explicat D. Molina in Concordia super q. 14. ar. 13. disput. 40. in fine.

Secundo si consideratur absolute actus contritionis, & si consideratur absolute differentia credentis vel penitentis a fidele vel peccatore, reducuntur absolute in solam gratiam, ut in causam excitantem, tanquam in radicem & originem actus, non solum ut est supernaturalis, sed ut est à determinatione libera voluntatis, ut supra iam explicatum est, & hæc est sincerus & germanus sensus Augustini; & communiter aliorum patrum, ut iam ostendimus.

2^a explicatio illius quæstionis sic videtur et

QVOD EX DICTIS

resultet difficultas, tertij fundamenti adversariorum, in sectione 3^a

positi; & quid sentiant adversarij de providen^a Dei

Sectio Trigesima 3^a

Et dicti præcedenti sectione, iam magis augetur

Difficultas quæ

tur

resultat ex dictis
circa providentiam
Dei.

tur difficultas tertij fundamenti aduersariorum, quod
proposuimus sessione 3.^a est qz reuera quod solum habet
vel saltem apparentem difficultatem; sumitur autem ex
parte prascientia & providentia diuina. Nam si Deus nō
pradet erminat voluntatem, neqz per vniuersale decre-
tum concurrendi cum voluntate influxu vniuersali
neqz per ipsam gratiam prauentem, sed determina-
tio actus relinquatur determinationi voluntatis, ut iam
diximus, non facile erit intelligere quo modo Deus ab eter-
no pracognouerit actus liberos voluntatis creati, at quo
modo prouiderit illos in particulari: videtur enim tantū
illos prouidisse in genere, prouidendo causis secundis vir-
tutes & auxilia, quibus se possit determinare; spectasse au-
tem eorum determinationes & euentus, tum vt eos agnos-
ceret, tum vt eis ad alios fines vteretur. Item non videt
esse ex providentia diuina differentia, inter eum qui
conuertitur & non conuertitur, cum ex parte ^{sup} Dei aequi-
liter vtriqz prouiderit de medijs, aequaliter sciens quod
vterqz possit, & aequaliter nesciens pro eo signo ratio-
nis quod vterqz facturus sit: Item non verum esset, cor
Regis in manu Domini, & quocunqz voluerit vertet il-
lud: Item non esset Deus rector & moderator vniuer-
si, sed respectu Dei, quasi casu omnia euenirent, guber-
narentur qz omnes effectus contingenter per electiones cau-
sarum liberarum. Tandem reduci non posset in diui-
nam providentiam varij euentus hominum, quod
scilicet hic pauper, ille diues, ^{scilicet} hic firma, ille infirma

valet ut vult, hic aduersus, ille secundis rebus potiat;
 Et alia huiusmodi, quae tamen omnia à diuina pro-
 uidentia distribui, omnes Patres docere videntur.

2

Etenim aduersarij qui possunt voluntatem non
 posse se determinare, sed Deum praedeterminare omnes
 actus eius, facile sibi videntur intelligere perfectionem
 diuinae prouidentiae, eius ordinem, & processum, scilicet
 ut prima praecognouerit scientia simplicis intelligentiae
 in esse possibili, actus omnes in particulari, ad quos potest
 praedeterminare voluntatem hominis, & fines quos
 in hac vel illa determinatione potest intendere, deinde
 in particulari intendit huius finem, & post eligit pra-
 mouere voluntatem ad eos actus qui fini intento conue-
 nientes sint. Tandem ex efficacia diuinae voluntatis eli-
 gentis sic praemouere voluntatem hominis cognoscit
 ipsos actus praefinitos à Deo resultare, & reuera existere
 tempore à Deo praefinito. Unde & iam incipiunt pra-
 sentes esse aeternitati, & à Deo intuitiui videri, scientia
 quam visionis vocant.

Aduersarij quoniam proce-
 dum ponant in diuina
 prouidentia

3

Et iuxta hanc sententiam facile ponunt Deum
 solum esse causam praedestinationis; sed dure nimis
 afferunt Deum solum esse causam reprobationis: ete-
 nim in praedestinatione afferunt ante praesensum ali-
 quem usum liberi arbitrij creati, Deum & elegisse homi-
 nem ad beatitudinem, & praedeterminasse omnes actus qui-
 bus beatitudinem assequi debeat, & similiter etiam dicunt
 ante praesensum aliquem abusum liberi arbitrij Deum & soluisse

Ponunt aduersa-
 rij Deum solum esse
 causam sicut praedesti-
 nationis ita & repr-
 obationis

timasse homines quordam ad deterius cruciatus, ^{addice re} ut in
 eis ostenderet iustitiam suam, & desideret hoc decretum
 effectum habeat infallibilitatem decessisse, non solum
 permittere illas homines incidere in peccata, sed etiam
 praefinisse eis prae mo vere efficaciter ad altum positivum
 peccati, cuius irreparabilis sit malitia & ratio peccati
 quia mereantur penas illas aeternas ad quas ex illo priori de
 creto sunt ab ipso Deo absolute & efficaciter definitati. Porro
 hanc de reprobatione sententiam, non est in animo ex pro
 fesso impugnare, tum quod per se ipsam satis diffonet pie
 tati christiana, & scripturae clamanti, necessarios non esse
 Deo homines impios, & consequenter neminem Deum
 implansse Eccles. 14. quod iam late exposuimus sec
 tione 13. Et Deum non velle mortem peccatoris, neque
 delectari in perditione viventium etc. tum quod satis
 impugnata manet subverso eius fundamento, & prae mo
 tione illa seu praedeterminatione efficaci. Unde quod haec
 praemotio, & praedeterminatio altuum liberorum ma
 xime altuum peccati displiceat viris sapientissimis, eo
 sequenter, eis etiam displicet tota haec sententia eo mo
 do explicata, quo ab adversarijs docetur.

Ccc. is.

Adversarij docent de ra
 tione divina providentiae
 esse media per illa di
 posita ad aliquem finem
 cui assequantur efficaci
 ter

Addunt praeterea huic sententiae, quod neque
 illius defensionem omnino videtur necessarium, neque
 sine gravi periculo multorum errorum, qui erroribus
 huius temporis omnino consentiant, affirmari potest,
 scilicet de ratione divinae providentiae esse ut media per
 illam disposita fines omnes assequantur ad quos sunt
 ordi

9

ordinata, neque ab eorum assecutione vlla ratione frus-
 trantur. Ita Banes 1^a p^a q^{da} 2^a artic^o 1° conclu-
 sione 1^a col^a 6^a 7^a ubi sic ait. Sit nobis propria con-
clusio. Si providentia consideretur secundum rationem
simpliciter perfectam providentem, includit intrinse-
ce non solum rationem in eorum convenientium ad
finem, sed etiam rationem extra efficaciam in eorum
ad assequendum finem, idque probat ibi & improbat
in his magis explicat. Neque loquitur de ratione provi-
dentia perfecta qua reperitur in predestinatione, qua
distinguitur a providentia generali, sed de perfectione
providentia, qua generaliter committit Deus ut distingui-
tur a providentia humana, vnde per contrapositionem
statim subdit. Secunda conclusio. Si providentia con-
sideretur ut est in homine cum quadam imperfectio-
ne, non necesse est, ut sit ratio assecutionis finis. Et eventus
qui realiter sequatur est, idem patet ex toto contextu.

Banes

6 Ex quo tamen utrum hi errores sequantur, iudi-
 ces videant. Primus est in Philosophia. Deum non ordi-
 nasse vel ea semina ad fructus, vel eas virtutes altas ad
 suas operationes, quas nunquam assequantur. Secundus
 est in Theologia neg^o dona Justitia originali in Adamo,
 neg^o per illam Adamum ipsum cum tota posteritate
 sua ordinata fuisse ad beatitudinem consequendam. Ter-
 tius & huic secundo consequens est, Adam, & posteros
 eius, etiam qui defacto descendunt in originali, non fuisse
 aeterna beatitudine priuatos; & consequenter quem in
 originali descendentes non habere penam damni; quia in
 bea

Predicta assertio videtur radice multos in-
 convenientium

Primus

Secundus

Tertius

beatitudinis privatione consistit. Neque enim esset pena
 si aliquis homo de novo creatus in puris naturalibus beati-
 tudine careat; quia beatitudinis privatio, quae penam dam-
 ni constituit, supponit debitum habenda beatitudinis, &
 hoc quod ad illam fuerit quis ordinatus; & priori i arguit.
 Pueri illi non fuerunt ordinati ad beatitudinem, ergo non
 erit in pena damni si beatitudinem careant, dicit excedens
 patet, quia non consequentur illam: ergo non fuerunt
 a Deo ordinati ad illam, ex adversario ratione sententia
 qui dicunt omnia media ad finem aliquem a Deo ordi-
 nata semper assequi illum. Quartus est, etiam reliquos
 omnes reprobos sive angelos sive homines non fuisse ordi-
 natos ad beatitudinem. Unde & quintus sequitur, eos
 dem nulla dona supernaturalia gratia, in hac vita rece-
 pisse, aut, si habuerunt, ea dona in eis, ad beatitudinem
 consequendam ordinata non fuisse. Unde & sextus
 eos non privari privatione beatitudinis, ut pena damni.
 Septimus, passionem & merita Christi, non fuisse reprobis
 oblata, ut beatitudinem obtinerent, neque magis ad eos per-
 tinere in particulari, quam pertinere toto generi huma-
 no, si Deus, esto incarnari & mori Christum voluisset,
 nullo tamen modo merita illius in hominum salutem
 & redemptionem ordinasset; neque etiam magis quam
 pertinerent alicui homini si modo crearetur a Deo non
 ex semine Adae, sed in puris naturalibus si non ei ap-
 plicarentur nova lege merita Christi.

Hae omnia quam longe a fide differentiant notum 7

Primum

de. ab. 2

8

Simum est, quoniam verò consentiant prædictæ sententiæ ex terminis patet: sunt enim, sicut propositiones particulares contentæ in hac universalis: nullum medium est ordinatum à divina providentia, ad aliquem finem, quando eundem finem non assequitur. Hæc autem universalis propositio proculdubio eadem est cum prædicta propositione divina providentiæ, scilicet perfecta providentiæ (hoc est ut explicuimus ex eisdem contextu) divina providentiæ intrinsecè includit, non solum rationem mediæ convenientiam ad finem, sed etiam rationem certæ efficaciam mediæ ad assequendum finem: et enim nisi hoc non verum est, ut adversarij docent, certè media quæ non assequuntur finem, cum solum sint convenientia, & non habeant efficaciam ad consequendum finem, non ordinantur ad eum finem à divina providentiæ: & talia sunt omnia prædicta, quæ providet, aut non sunt concessa à divina providentiæ, aut certè non sunt concessa ut media ad talem finem, cum non sint media efficaciam, sed tantum convenientia, vel sufficientia. Et ex parte ea inconuenientia expressè concedit Banès eodem dubio ad 4^m. dicens. Sicut Deus simpliciter loquendo non habet voluntatem, ut reprobis saluentur, ita neque simpliciter loquendo habet providentiæ respectu illorum, circa ultimum finem beatitudinis, ut illum assequantur. Si ergo simpliciter non habet providentiæ circa finem beatitudinis, ut illum assequantur: certè neque simpliciter ordinavit in eis mediæ ad beatitudi

Banès

196

tudinem, ubi enim est simpliciter ordinatio medio-
 rum ad finem, est simpliciter providentia in ordine
 ad illum finem, qua nihil est aliud quam ordinatio me-
 diorum. Neque valet dicere, quod tantum intelligit esse
 providentiam, de se efficacem in ordine ad finem: id enim
 nemo illi negauerat, neque id unquam somniarunt
 auctores, contra quos ibi disputat; esset enim dicere provi-
 dentiam mediolorum efficaciam, non esse providentiam
 mediolorum efficaciam, quod neque vllus potuit dicere,
 neque certe id ipse impugnatur; si ergo contra quos dispu-
 tat Lanés tantum volunt esse in Deo providentiam, que
 sit simpliciter providentia, licet non sit efficax de se respec-
 tu finis, sed respectu mediolorum, & hoc ipse impugnatur, &
 oppositum adstruit, nempe non esse in Deo simpliciter
 providentiam, nisi cum affectione finis, quia sine illa,
 providentia esset imperfecta, & qua nequit in Deo reperi-
 ri.

Paulus

Observetur etiam illud quod asserit, quod simplici- 9
 ter loquendo, Deus non habet voluntatem ut reprobi sal-
 ventur, cum simpliciter dicat Paulus. Deus vult omnes
homines salvos fieri; quod de omnibus in particulari, ex-
 plicant omnes ferè Doctores, & Antiqui Patres, nisi for-
 te aliquando aliter explicuit Augustinus, qui tamen
 pie interpretandus est; & ut cuiusque propositio distingui
 vel interpretari possit, tam en simpliciter dicendum est
 Deus habet voluntatem ut omnes salventur & sim-
 pliciter contradictoria eius est neganda ut falsa, Deus
 quoniam, habet voluntatem ut omnes homines salventur

alias propositio Pauli simpliciter esset falsa & neganda. Adde longe diuersam esse rationem voluntatis & prouidentia, quod modo non refert disputare.

Q V I D . A L I I .

Probabiliter, de prouidentia sentiant

Sectio Trigesima ² ~~1~~

Qui cum Concilio Tridentino, & communi Patrum, & multorum scholasticorum consensu negant necessarias esse eius modi efficaces praedeterminationes, aliter de diuina prouidentia & praedestinatione phantantur, neque tamen omnes uno modo; aliqui enim (quae non immerito videri potest sententia D. Thomae iuxta supradicta, sectione. 18. n. 45.) admittunt quosdam ad gloriam esse praeelectos efficaciter ante praesum aliquem usum bonum sui liberi arbitrij, & ex vi illius efficacis intentionis praedeterminasse Deum in communi tot auxilij, & ad minuculis praevincere libertatem illorum, ut licet in particulari in ordine ad quemlibet actum, maneat arbitrio potestas resistendi omnibus auxilij diuinae (ut aiunt) omnibus tamen collectivè non possint resistere, quin huic vel illi tandem infallibiliter consentiant, & perveniant ad consecutionem gratiae proportionatae mensurae beatitudinis ad quam fuerant praeelecti. Ex reliquis autem non sic praeelecti

Ponunt quosdam praeelectos

elec

electis, quidam dicunt aliquos saluari.

Ex non praelectis qui
dam ex aliquorum se-
tentia saluantur, qui
vere dicendū sunt prae-
destinati.

Hos Catherinus saluandos, sed non praedestinandos ma-
le dixit, cum etiam praedestinati dicendi sint, eo quod fuerit
praordinati verè ad gloriam per preparationem prima gra-
tia & aliorum auxiliorum quibus gloriam defacto consequu-
untur, quae Deus eis preparauit ex intentione dandi illi glo-
riam, si ijs auxilijs non resisterent: quod enim ijs medijs resi-
tere possint, non obstat quo minus si defacto non resistent
fuerint verè praemissi à Deo & praordinati atq; adeo praedesti-
nati. Sicut verè Rex ministrum suum, in Romam prae-
ordinare & praemittere dicitur, etiam si in ipsius ministri
potestate fuerit ordinationi & conuatiibus Regis non coopera-
ri, & tandem iter non exequi.

2

alij dicunt neminem
nō praelectū saluari
id est praedest. non prae-
ordinasse Deum.

Alij dicunt neminem ex non praelectis saluari; non
quod eis defuisset potestas consequenda salutis cum auxilijs
sibi concessis, sed quod defacto ita contingit, ut illorum nemo
saluetur, & ita certum habemus, non ex diuina praordi-
natione, sed ex reuelatione diuina praescientia, quae ex praed-
parato habitaculo respexit Deus super omnes filios hominū
quos non praelegerat, atq; speciali prouidentia guberna-
rat, ac specialibus munierat auxilijs; vidit (inquam) simul
tam tamen necessitatem eis imponens, quomodo sua sponte
post concupiscentias suas omnes declinauerunt, simul &
inutiles facti sunt, neque esset usque ad unum, qui bonum
faceret. Quos ideo reprobaui, quia prauidit illos abutentes
diuinis auxilijs Tandem ad statutum eorum morti momē-
tum in peccato peruenire, ac proinde in penitentia finali
descedere, quae proinde, approbatione Dei indigni, reprobatio-

3

ne

ne qui digni facti sunt.

4

Unde & auctores harum opinionum & reprobationis causam ex parte reprobi assignant, & causam predestinationis referunt in solum Deum, cuius misericordia sola causa fuit qua illi conferret primum predestinationis effectum, nam primam gratiam vocationis, cuius preparatione & virtute præordinari & præmitti ceperunt interminum beatitudinis absque ullis meritis dari docent.

Hi auctores ponunt causam predestinationis non vero reprobationis.

5

Perfectioni autem diuinae providentiæ nihil derogat horum auctorum sententia: tum quod in Deo ponant ab æterno omnium futurorum eventuum, etiam contingentium ac liberorum, & prævisionem intuitivam, & præcognitionem antecedentem omnium effectuum possibilium: tum quod etiam Deo prædeliberationem tribuant, non solum circa omnia auxilia, quæ hominibus concedit, sed etiam circa omnes actus voluntatis creatæ, cum de omnibus etiam in particulari prædeliberet Deus, an expediens sit voluntatem hominis ad talem actum prædeterminare efficaciter, vel efficaciter impedire, aut potius in ordine ad illum sufficientia & ad commodata auxilia tribuere, ac determinationem voluntati, pro suavitate diuinae providentiæ ipsi permittere, ita tamen ut voluntati determinationem Deus statim & æternitate & ab æterno cognoscat & ipsa voluntatis determinatio à Deo ordinetur, siue in præmium, si bona sit, siue in penam, si à contrario sit mala. Quæ omnia non solum perfectionem diuinae providentiæ non minuunt, sed potius eius suavitatem valde commendant. Et enim sicut perfectioni Dei prima causæ non derogat, ut causas secundas

Quam recte sentiant hi auctores de diuina providentiæ.

pro

produxerit cum vera quadam participatione sua virtu-
tis operatiua, ipsi quoque cooperetur effectus earum cum ipsis produ-
cendo quas se sola ipsa prima causa producere posset, quin potius
quod etiam rebus creatis causandi & efficiendi virtutem com-
municare possit, quod quoque de facto communicare voluerit, po-
tentiam suam simulac bonitatem commendat; sic etiam ut
rebus omnibus ita prouiderit, ut etiam participationem quan-
dam diuina prouidentia rationalibus creaturis communica-
uerit, & iuxta conditionem suae naturae eas gubernans, fa-
cultatem sedeterminandi eisdem permiserit, perfectioni
diuina prouidentia, non solum non detrahit, verum etiam
potentiam suam, bonitatem, ac prouidentia suauitate
maxime extollit.

Quantum haec opinio
ab errore Ciceronis di-
tet

Quam autem haec sententia ab errore Ciceronis ali-
ena sit; vel eorum qui olim dixerunt circa cardines caeli
preambulat, neque nostra considerat, nemo est qui videre
volens non videat; cum & illi praescientiam omnem, & con-
sequenter omnem rerum inferiorum gubernationem, omne
causa
que ~~causa~~ causalitatem in inferioribus, atque cooperationem cum
causis secundis, ac tandem prouidentiam animo aequè insi-
pienti ac sacrilegi denegauerint. quibus omnibus erroribus
praedictorum autorum sententia, e regione proponitur.

Quicquid igitur aduersarij dicant certe hi autores
nihil asserunt improbabile aut quod indigna aliqua cen-
sura iure aliquo notari debeat; cum nihil contra eorum se-
tentias ab Ecclesia fuerit definitum; qui nimio innumeri
autores, hi quoque grauissimi reperiuntur; tum ex patribus, tum
etiam ex Scholasticis, qui eorum tueantur sententiam,

Esi forte

Et si forte eorum aliqui, minus caute loquantur, quod dicant dari causam predestinationis ex parte hominis: in quo tamen non intelligunt dari aliqualem causam primam gratia, vel preparationis illius, quod esset declinare in sententiam Semipelagianorum, sed quod predestinationem vocet ipsam electionem ad gloriam: & quidem in eo licet improprie satis loquantur, in re tamen ipsa nihil dicunt, quod erroris vel improbabilitatis nota dignum sit.

AD CONCILIANDAM

Libertatem cum scientia & Pro-

videntia Dei, ponenda est

in Deo triplex scia

Sectio Quadragesima

Etsi predicta sententia probabilis censenda sit, nos tamen aliam ~~ingredimur~~ ^{ingredimur} viam antiquorum Patrum, gressibus peruiam, quam licet aduersarij nostri paucis ante annis in Hispania non certe ^{obstruxerunt, obstruere ta-} ~~obstruxerunt, obstruere ta-~~ ^{totis viribus conati sunt} ~~conati sunt, quod tamen via regia~~ ^{conati sunt, quod tamen via regia} sit, nihil proficere potuerunt. Porro hanc, eo libentius sequimur quod innumeris fere Theologicis difficultatibus lucem afferat, quod que presertim aptissima sit, ad libertatem hominis, cum summa diuina providentia perfectione, quam optime conciliandam.

Eius autem principium sumendum est ex tripli se-
scientia quam in Deo esse credimus; prima est qua Deus res
omnes possibilis cognoscit ante omnem decretum liberum

Triplex scientia
in Deo.

sua

1^a scientia simplici
intelligentia

2^a scientia determinata
futurorum
contingentium.

Tertia scientia
media vel conditiona-
lium

Cur dicatur scien-
tia media

Hugo de S. Vict.

sive divinae voluntatis, quam simpliciter intelligentia scientiam appellant; secunda est, qua post determinationem omnium causarum, etiam contingentium aut liberarum, omnes effectus, ut iam determinate futurus ex sua eternitate cognoscit, ac videt, quam scientiam visionis vocant.

Tertia est ~~scilicet~~ cui adversarij (quod omnes suas difficultates diluere aperiatur) vehementer repugnant, Et nonquam) scientia quaedam, qua prius secundum nostram rationem, quam divina voluntas aliquid de effectibus contingentibus & liberis creaturarum determinet, imo & ante quam ipsas secundas causas liberas creare constituat, cognoscit quid causa liberae, si in hoc vel illo rerum ordine constituantur, aut his vel illis sine auxilio, sive tentationibus alliciantur, pro sua libertate facturae

sint, & in quam partem se determinabunt. Hanc autem alij scientiam mediam appellant, quod conditionem habeat quasi mediam inter scientiam rerum possibilium ut sic, quae vere naturalis est, & inter scientiam visionis quae supponit liberam determinationem tam voluntatis divinae, quam creaturae. Media autem ratio eius scientiae in eo consistit, quod sicut scientia visionis, ita & haec ex libertate creaturarum pendet, non quidem, ut scientia Dei, sed ut determinatur ad hoc obiectum determinate

ut bene distinxit Hugo de S. Victore p. 2. de sacrament. cap. 16. sic scribens. Si futura non essent, in Deo praesentia non esset, sed ex hoc nihilominus in Deo fuisset, quia ipsa, quae praesentia est, scientia fuisset. Etenim quia revera Petrus in tali rerum ordine & cum talibus

auxilij negaturus erat Christum, ideo id presciuit non solum absolute dum eum in tali rerum ordine constituit, sed conditionaliter, antequam in eo ordine rerum, eum constituere decreuisset. Quia enim ea posita conditione ita futurum erat, ideo & Deus ante conditionem positam, conditionaliter presciuit, Petrum id futurum, si ea apponeretur conditio; quod si aliter Petrus facturus fuisset, aliter & Deus presciuisset, ut loquitur Augustinus 9. de ciuita. cap. 10. Semper tamen scientia diuina in se integra & eadem mansisset. Hoc igitur in conditionem scientia visionis declinat, qua absolute libera est; declinat autem in conditionem scientia naturalis, quod sit in Deo prior ratione, quam omnis alius liber diuina voluntatis suae: unde quasi participans rationem duarum scientiarum, scilicet libera & naturalis, non incommode scientia media nuncupatur a Molina. Alij tamen malunt eam scientiam conditionalium appellare. Sed cum in solo nomine differentia sit paruum refert sic aut aliter loqui. Item etiam scientia media dici potest quia neq[ue] omnino abstractit ab effectuum existentia, vel, ut ita dixerim, futuritione, scilicet scientia qua simplicius intelligentia solet appellari, neq[ue] omnino respicit futura ut determinata, ut scientia visionis sed medio quodam modo respicit futura ut futura sub conditione, ideo scientia media dici potest & sic appellatur a Doctore Molina. Alij tamen in quaestione de nomine plus nimis laborantes, & acruis, quam par esset, contenten

† que sunt quasi ex
tre me.

† in concord. dis
pu. 50. ad. ar. 13
q. 14. b. tripliq.

unde parib[us] aliq[ui]d
de ra. simplicius intel
ligi, ualig[us] de r[ati]o
centra b[is]i.

3

001

41

Sectio quadragesima

tendentes agere ferent scientiam mediam appellari, sed potius scientiam conditionalium dici volunt. Neque ut tertiam scientiam aduabus prioribus scilicet à scientia simplicis intelligentia & a scientia visionis distinctam connumerandam volunt, sed ad scientiam simplicis intelligentiae pertinere contendunt, sed cum questio de nomine sit indigna videtur, ut in eius disputatione longius immoremur.

Alia etiam questio esse poterat Vtrum ea scientia, praescientia dici debeat, an solum scientia; Etenim cum non referatur ad effectum determinate futurum praescientia dicenda non videtur, nam particula pra, antecessionem dicere videtur, respectu illius quod postea de facto sequitur. At cum questio etiam de nomine sit, ab ea super sedendum censeo; cum iam constet, quod explicare intendimus, cum praescientiam, siue scientiam mediam, siue conditionalium dicimus. Igitur ante quod ostendamus, quantum haec scientia inuet ad libertate arbitrij, cum diuina scientia & providentia conciliandam, ne quis nos existimet noua eudere adinuenta. Eam scientiam admitterendam necessario esse probemus. Sit Igitur. secto. 41.

SCIENTIA ILLA

media, siue conditionalium

ex Sacra scriptura, Patrum

ac Doctorum testimonijs

comprobatur.

Sectio quadragesima. I.

Quod praedicta scientia media admitti debeat, multa

probant testimonia tam Scripturae, quam sanctorum Pa-
 trum, in quibus explicatur scientia contingentium eventuum,
 antecedere decretum divinae voluntatis, siue quod significetur
 Deum decrevisse aliquid facere in ordine ad aliquem effectum
 contingenter futurum, ex eo quod praesciat ex tali causa
 si apponatur sequendum eiusmodi effectum, ubi necessario praesupponitur
 scientia conditionalis ante decretum; siue quia
 ea scientia ponatur effectum conditionalium, qui nunquam
 evadunt, eo quod nunquam decreverit Deus eorum causam
 vel conditionem, qua posita sequendi praecognoscebantur, apponere.
 Ut plurimum autem haec duo si simul reperiantur
 explicata iisdem testimoniis, nam & ut plurimum in
 qualibet re facienda Deus Optimus Maximus, huius duabus
 utitur scientiis, ut in vocatione Mathei v. g. de qua
 infra occurret sermo, quia praenovit Deus Matheum repugnaturum
 divinae vocationi, si alio tempore vocaretur, consensurum autem si eo tempore
 vocaretur, quod de facto vocatus est, ideo non antea, sed tunc vocavit, ut infra ex Chrysostomo
 dicemus, ubi ad perfectam praedeliberationem huius effectus
 concurrebat in Deo scientia, & conditionalis quae nunquam
 ponetur in re, quod voluerit Deus conditionem a qua effectus
 pendebat apponere, & conditionalis quae posita est in re.
 Igitur utriusque scientiae testimonia promiscue adducemus,
 cum utraque pro illo prioris rationis, quae antecedit decretum
 divinae voluntatis omnino eodem modo se habeat.

2 Quod attinet ad Sacram Scripturam, primo insig. Mathei. 11.
 nis

Matth. 11.

nis locus est Matth. 11. Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quae in te factae sunt, olim in cinere & cilitio penitentiam egissent. Et infra. quia si in Sodomis facta fuissent virtutes, quae factae sunt in te, forte permansissent usque in hanc diem. Similia habentur Luca. 10. & Joan. 6. de

Luca. 10.
Joan. 6.

Ezech. 3.

formaliter arguitur ex predictis testimonijs

cum Regem eum & Ezechiel. 3. Etsi ad illos mitteris audient te. Sunt & alia huiusmodi Testimonia ex quibus sumitur efficax argumentum ad comprobandam predictam scientiam: constat enim ex his Deum certo praescivisse aliquos effectus, qui nunquam positi sunt neque ponentur in re, sequuturos infallibiliter ex his vel illis causis, si ipsae causae ponentur in re; at non potuit id cognoscere ex vi alicuius alterius voluntatis divinae, ergo habuit illam certam praescientiam ante omnem altum divinae voluntatis, qua generaliter cognovit omnes veritates conditionales, non enim maior ratio est de una, quam de alia; maior constat ex predictis testimonijs; quibus habetur, Deum certo cognovisse barbaras nationes audituras Prophetam Ezechielem, si ad illas mitteretur, quae tamen conditio posita non est; atque ad eum neque effectus sequutus: Item certo cognovit Iudeos venturos & rapturos Christum, ut facerent eum regem, qui tamen effectus ex defectu conditionis non est sequutus; sicut & etiam conversio Tyrionum, Sidoniorum, & Sodomorum, ex defectu conditionis in re sequuta non est; minor autem probatur, quia cum effectus non sint positi in re

Sectio quadragesima prima.

ex defectu conditionis ipsorum, veritas illorum con-
ditionalis & illius praescientia, non habebant dependē-
tiam à precedenti alicui voluntatis divinae.

3

Ad hoc fundamentum varie posset responderi. Pri-
mo ut negetur illa testimonia intelligenda esse conditio-
naliter, sed absolute; ut (scilicet) tantum explicetur
voluntas quam habebant, vel Iudei ad faciendum Chris-
tum Regem, vel Tyrii & Sydonii, aut aliae barbara na-
tiones ad obsequendum praedicationi Christi, vel Pro-
phetarum, aut certe aliqua alia conveniens dispositio
causarum ad talem effectum.

1^a solutio quilla
cognitio sit absoluta
alicuius dispositioni
refecto futura vel
absenti

A

Sed contra hanc explicationem est, imprimis quod
non consonat proprietati verborum scripturae; deinde quod
certum sit illor, ~~habuisse~~ ^{habuisse} nunquam eam voluntatem de-
terminatam, cum nec Barbarae Nationes aliquid de Pro-
pheta noverint, nec Sodomii de virtutibus & praedicatione
Christi: alia autem dispositio causarum, ex qua certo habe-
ri posset cognitio conditionalis illius, etiam si fingendi licen-
tia sit, profecto nulla poterit reperiri. Ac demum quia Pa-
tres infra citandi hanc praescientiam in his testimonijs
declaratam referunt ad ipsum effectum, & non solum ad
dispositiones causarum, vel ad dispositionem antecedentem
voluntatis.

Refellitur

9

Alia solutio est & inter adversarios frequentior,
etiam Deum has conditionales veritates cognovisse in
praedeterminatione condicionali sua voluntatis; quia (sci-
lice) Deus praedeterminavit quo modo praemoneret, vel no-

2^a solutio quilla cogni-
tio fuerit in praeter-
minatione conditio-
nali divina voluntatis

primo

Sectio quadragesima prima.

præmoneret voluntatem, si hæc vel illa conditio apponatur, vel non apponatur, et ex vi huius prædeterminationis cognoscit certè & infallibiliter quod futurum sit.

Defellitur 1°.

Sed præterquam quod superfluum & inutile est ponere has prædeterminationes conditionales, circa effectus qui nunquam futuri sunt; Est contra hanc explanationem, quod non solum Deus præcognoverit hoc modo effectus bonos, sed etiam effectus malos & peccata; quæ neq; absolute, neq; conditionaliter prædefiniri à Deo, & ab omnibus receptum, & per se notum videtur; & infra Deo dante videbimus esse contra hæreticos huius temporis diffinitum à sacro Concilio Tridentino.

Peccata conditionaliter
eventura cognoscitur à Deo.

Præscientiam autem illam peccatorum, præter alia plura testimonia, probat manifestè histor. 1° Regum. 23; qua narratur Davidem consuluisse Dominum. Si traderent me viri Cæli in manus eius, (idest Saulis) & si descendit Saul. Vbi ut alias solutiones obiter excludamus, observandum est quæstionem Davidis, non solum esse de facto totius communitatis, sed de facto determinato & singulari determinata persona, nempe Saulis: quod autem ea præscientia & prædictio vere sit conditionalis, & respiciat conditionaliter ipsum peccatum Cæliitarum, & Saulis, docent expressè Abulensis ibi post quæst. 13. Non est intelligendum verbum Dei istud absolute, quia tunc falsum esset, sed intelligitur cum conditione; & infra supra illud (traderent), sic ait. Istud verbum intelligendum est conditionaliter; & Lyra sic interpretatur,

Abulensis

Nicolaus de Lyra

Si

Sextis Quadragesima prima

Si manseris in ciuitate descendet, quia non venit il
lius, ut postea habetur, quia David inde recesserat; Et infra
Itaqz conditionalis est vera, quatinus neutra euenierint, si ceter
ista est vera, si homo volat habet alas, quatinus utraqz pars
conditionalis sit falsa; eodem modo explicat Dionysius Car
tusianus ibi.

7

Eandem vim habet illud sapientie. 4. raptus est
ne malitia mutaret intellectum eius etqz de quo multa
Patres et Infra. Item exod. 3. Ego autem scio quid non di
mittet vos Pharaos Rex Aegypti, nisi per manum validam.
ubi duplex conditionalis includitur: prima non dimi
tet vos, si tantum apposueris media ordinaria: secunda
dimittet vos si apposueris media extraordinaria. Superque
locum Augustinus de predestinatione & gratia cap. 6. Pri
ma (inquit) Dei vox est quae futuram voluntatem Phara
onis, sicut praeuiderat, indicabat.

Sapientia 4.

Exod. 3.

Augustinus

8

Alia solutio est, non ideo praedictos fuisse illos effectus
quos uera infallibiliter essent futuri, vel praescientia certa
de illis praecesserit in Deo; sed Christum Dominum, aut
scriptores sacros, vulgari modo loquendi se accommodantes
loquutos fuisse quasi per exaggerationem, vel ad exage
randam Saulis indignationem contra David, vel Ju
deorum perfidiam & obstinationem, in recipienda Chris
ti praedicatione etqz. ideo quae obseruant aliquando addi
verbum forte, ad denotandum non esse certam scienti
am, vel praedictionem effectus.

3° solu. pilladian
tur per exaggerationem
& qd ideo apponatur
alig^o particula forte

9

Sed haec responsio, & libera nimis est, & viam ape
rit

Ex praedictiones

sectio quadragesima prima

conditionalium sub
certa & verissima

Augustinus.

rit ad totam Sacram Scripturam labefactandam, nec
vllum prorsus habet fundamentum in patribus, qui as
serunt eas predicationes simpliciter veras & certissimas
esse. Augustinus Enchiridion cap. 94 & Lib. de bono per
seuerantia cap. 9. sic rogat. Nunquid dicere possumus Ty
rios & Sydonios talibus apud se virtutibus factis credere volu
isse, aut credituros non fuisse, si fieret cum eis? & respondet
Idem Dominus attestatur, quod alturi essent magne hu
militatis penitentiam; & notentur verba in Enchiridi
on supra, ubi postquam docuit apud quosdam non factos fuis
se virtutes, & si factae fuissent egissent illi homines peni
tentiam, rationem huius reddit dicens. Apertissime nam
que Dominus dicit, va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida. A=
pertissime (inquit) vt excludat omnem opinionem in hac

Prosper.

re. Item Prosper in resp. ad excerpta Genuens. respon. 9.
ait. Quos (scilicet Tyrios & Sydonios) credituros fuisse ipsa
veritas dicit, si talia qualia apud non credentes facta sunt
virtutum signa vidissent; & infra. Manifeste tamen
scimus & verum esse quod dixit. Scilicet quia si in Tyro
& Sydoni etc. Tandem omnes Patres communiter eates
timonia referunt ad ipsos effectus, tanquam certo futu
ros;

S. Thomas

Remigius. Anselm.

Hierony.

Abulen.

S. Thomas in expositione Mathei ibidem citans
in Cathena, ibidem Remigius, Anselmus etiam ibi,
Hieronymus in Bechiellem & in Matheum supra. Abu
lensis & alij supra citati.

quid significet par
ticula forte

Quod autem aduersarij addunt de particula forte
nihil eos inuat, tum quod illa particula vix in illo pre
dictorum testimonio reperitur; tum quod nunquam

poni

Seclis quadragessima prima.

Seclis. 20

ponitur in scriptura verbum forte, ad insinuandam
 ambiguitatem scientie diuinae, vel minuendam certitudi-
 nem effectus reuelati, vt docuit Hieronymus super cap.
 26. Hieremie, cuius verba retulimus supra, & Chrysostom
 homil. 69. in cap. 21. Mathei, & Gregorius homilia 9.
 in Ezechiel. super illud, si forte audiant. vnde verbum il-
 lud, forte, plerumq; ponitur solum ad significandam libertatem
 arbitrij de qua sermo propheticus est, vt D. Thomas & Remigius
 supra, & Hieronymus Ezechielis 2. super illud, si forte vel
illi audiant. vel propter alias significationes, vt Gregorius
 homilia 9. in Ezechielem, imo aliquando praedita particula
forte, solum ponitur simpliciter ad connectionem anteceden-
 tium, eo quod (vt obseruat Ambrosius 2. de penitentia. ca.
 8.) si simplex sit elocutio. vnde & addi solet sententij certissi-
 mis, & in quibus nulla potest esse dubitandi ratio, vt est illud
 Joan. 8. (exemplum est Ambrosij) si me sciretis, & forsitan
patrem meum sciretis; imo Illustrissimus Cardinalis Toletus
 super illud Joannis 4. tu forsitan petisses ab eo, aduertit in
 graeci codicibus saepe loco vocis forte, vel fortassis, quam trans-
 fert noster Interpretas, reperiri saepe vocem significantem po-
 tius certitudinem, quam ambiguitatem, & quae recte, lati-
 ne verti posset. vtiq;

Hierony
 Chrysos
 Gregor.
 D. Tho. Remigius
 Hierony.
 Gregor.
 Ambros.
 Joan. 8.
 Cardinalis Toletus.

Ex his omnibus constat veritates conditionales, certo cog-
 nitae esse a Deo, ac proinde cum veritatis conditionalis ratio in-
 dependens sit a veritate tam antecedentis, quam consequentis
 per se sumpti, vt Lyra vbi supra adnotauit, eadem ratione cog-
 noscit Deus veritates conditionales, siue res ponenda sit in re
 siue non sit ponenda; vnde cognoscit illas Deus ante deter-

mi

Sectio quadragesima prima

Prob. 1° ex Patribus

Christo

mi nationem aliquam sua voluntatis.

Eandem sententiam aperte docent Patres; primo Chri-
stostomus, homil. 31. in Matheum, ubi comparans vocatio-
nem Pauli & Mathei, aliorum Apostolorum vocationibus, sic
ait. Cuius rei gratia, non cum Petro simul ac Joanne & alijs
discipulis illum vocavit? certe quem admodum tunc ad illos
accessit, vocavit qz quando obtemperaturos sciebat, sic Mathe-
um quoque tunc vocavit, quando miraculorum fama perdo-
mitum, minime reluctaturum videbat, quade causa etiã
Paulum post resurrectionem piscatus est. Nam qui corda ser-
uatur, & occulta mentium percipit, is etiam quando unus-
quisque ad obedientiam paratus erat, non ignoravit: propte-
rea non continuo incipiens quando durior fuit, sed post mille
miracula, & insignem atqz promulgatam famam, aptiore
iam ad obtemperandum vocavit. Ecce docet Christo-
stostomus Deum quibus temporibus & occasionibus
hi discipuli essent reluctaturi vocationi Dei, quod non posi-
tum est in re, eoque tunc non sint vocati; simul tamen
quasi in eodem signo rationis; previdit qua futura esset
congrua vocatio, quo scilicet tempore, & qua occasione es-
sent vocationi obtemperaturi, unde & tunc illos vocavit
quod ipsos respondere vellet. Eadem docet homil. 64. om-
nes illos quidem ab initio conduxisse voluisset, si vero non
omnes eodem tempore paruerunt, à voluntate vocatoris
hac differentia resultavit: iccirco alij mane, alij ter-
tia, alij sexta, alij nona, alij undecima hora vocan-
tur quia tunc obtemperaturi erant; quod & Paulus

11

12

Christost. hom.
6.8.

Sectio quadragesima prima

apertè significavit dicens, quando autem accepit De⁹
 qui separavit me à ventre matris mee, quando porro De
 us voluit? quando certè obtemperaturus erat; nam ip
 se (scilicet Deus) a primis etiam incubulis voluisset, sed
 quia illum renixurum sciebat, tunc noluit cum animu
 ipsius penetratam vocationem, non ignoravit, sic & Sa
 tronem cum postea vocavit, potuisset antea eum vocasse, sed
 vocatus ille non paruisset. Nihil manifestius dicere
 potuit Chrysostomus.

- 13

Gregorius Nizenus in tractatu de infantibus qui præ
 mature abripiuntur post medium docet, Deum sepe eos ab
 riperet & de medio tollere, quod grassaret eor, si viverent, abu
 surus vita & donis divinis, in maiorem eorum perniciem;
 itaqz ait. Hanc de talibus coniecturam facimus, quod perfecta
 providentia sit, non modo morbos contractos curare, veru
 etiam ne ab initio quidem prorsus aliquis in rebus ve
 titi vertetur, providere; verissimile enim est eum, qui id,
 quod futurum est, æque atqz præteritum cognovit, pro
 gressum vitæ infantis ad perfectionem prohibere, ne quod vi
 præcia, malum animadversum est in eo, qui ita vitu
 rus fuisset, perficiatur, atqz ei, qui ea voluntate, arbitrio qz
 victurus fuisset; vitij, nequitia qz materiâ vita fiat. Id ex
 plicat eleganti similitudine illius, qui plures asstiter
 tes convivio, ita moderatur, ut eum expedire prænosset, ex eo
 quod unius cuiusqz convivæ complexionis, & singulorqz
 ciborum naturas rectè calluisset; & post sub dit. Hoc est quod
 dico perfecta atqz absolute providentia opus esse, non solû

Gregori⁹ Niffe.

con

contractos curare morbos, verum etiam prohibere
antequam contrahantur; quam adeo opinionem etiam
de morte infantium modo natorum habemus, quod is
qui ratione omnia facit, humanitate adductus, vitij
materiam aufert, spatium temporis voluntati per vim
præsciam notata & animaduerta non dant.

Cyrrill. Alex.

Grillus Alexandrinus lib. 3. contra Julianum paulo post medium, cum approbatione utitur sententia Porphyrij in lib. 3. ad Nemerium, quæ sic habet. Deus autem sciens septennumero, futurum, præuenit hos qui dem propter pietatem adhuc adolescentes, & ita eripiendi os, propter futuras in posterum ab illis penas, alios autem miserans, quod liberat ab immedicabilibus calamitatibus. Et infra idem Gregorius de eadem scientia Dei, quod bene sciat, & quod illi gratum sit gubernari.

14

Ambrosius vel
Prosper

Ambrosius, si forte ipse autor est librorum de uocatione gentium, vel potius Prosper Aquitan. fidus inquisitor mentis Augustini, in libro 2. de uocatione gentium cap. 4. ait. Et utique præsciebat Deus ad quem finem insanientis esset progressura conuulsio (de Cayn loquitur) neque ex eo quod falli scientia diuina non poterat, necessitate peccati urgebatur facinus uoluntatis: à cuius utique intentione atque effectu potuit incolumitas Abelis illasa defendi, nisi placuisset Deo, cum magna laude patientia sua ut temporalis furor impij fieret perpetuus honor iusti. Ecce præcognouit Deus quibus medijs intentio Saulis resta fuisset erga fratrem, quæ tamen non sunt opposita; præcognouit etiam ea admonitione, qua admonitus est à Deo minime corrigendum esse, & tamen ex hac præscientia placuit diuine pro

15

videntia, eo modo cum Cayno se gerere, qui utilior fuisset honori perpetuo fratris Abel.

16

Idem Ambrosius supra cap. 8. ad Roman. super illud, qui secundum propositum vocati sunt sancti, ait. Hi ergo secundum propositum vocantur, quos credentes prescit futuros sibi idoneos, ut antequam crederent scirentur; Et infra super illud. quos autem predestinavit, hos & vocavit, dicit. Vocare est cogitantem de fide adiuvare, aut compungere eum, quem sciat audire. Ecce aperte docet vocationem vel potius decretum vocandi (de eo enim potissimum loquitur) supponere in Deo scientiam auditus, id est obedientia, vel consensus ipsius vocationis; quae scientia aperte decretum necessaria est intelligenda per modum conditionalis (scilicet) si hoc modo vocaero Petrum, audiet vel consentiet. Expressius id docet supra cap. 9. ibi. Miserebor cui misertus sum et ubi sic ait. Ergo miserebor (inquit) eius cui misertus ero, hoc est eius miserebor cui prescius eram, quod misericordiam daturus essem sciens conversurum illum, & permanurum apud me, & misericordiam prestabo ei, cui misericordiam prestitero, id est ei misericordiam dabo, quem prescivi post errorem recto corde, reversurum ad me; hoc est, dare illi cui dandum est, & non dare illi cui dandum non est, ut eum vocet quem sciat obaudire illum autem non vocet, quem sciat minime obaudire. Ecce et prescientia vocat Deus, non propter merita prescита sed propter obedientiam futuram prescitam, tanquam propter finem praecognitum vocationis; Et specialiter notentur il

Ha

La verba. Illum autem noudocet, quem sciat minime obaudire; æquiualeat enim scientia illa huic conditio-
nali, si vocarem illum ad huc non audiret; Et in his & alijs locis Ambrasiū sic exponit Ioannes Driedomius lib. de concordia liberi arbitrij & predestinationis p.^{te} 1.^a cap. 4 ad 3.^m vt infra.

Augustin.

Augustinus saepe eandem scientiam docuit Libro contra Adimantum, Manicheum cap. 17. agens de Dauid. cui dedit Deus potestatem occidendi Saul 1. Reg. 24. sic ait. fortassis dicant, sicut solent cæci iactare insana conui-
tia, meliorem fuisse Dauid qui peperit inimico, quam
Deum qui dederit ei, occidendi potestatem, quasi verè Deus
nesciret, cui dederit hanc potestatem. Nouerat utiqz volun-
tatem serui sui, sed vt cæteris etiam hominibus ad imitan-
dum imotesceret, ea quæ in corde Dauid iam Deo nota erant
inimici dilectio dedit in potestatem inimicum, quem nondū
volebat occidi, propter certam rerum dispensationem, quæ
per illum impleri oportebat. Ecce manifestissime Au-
gustinus inde docet non fuisse minus bonum decretum Dei
tradendi Saulem in manus Dauidis, quam ~~in~~ patientia
Dauid, qui Sauli peperit, quòd decretum illud fuerit ex
presupposita prescientia illius conditionalis. Si tradidero
Saulem in manus Dauidis, Dauid utiqz ei parcens osten-
det dilectionem suam.

17

Idem Augusti.

Idem Augustinus de sex questionibus contra paga-
nos, questione 2.ª proposita illi questioni, cur Christo
post tam longa tempora venerit, respondet. Sine præiudicio

18

etiam

etiam aliarum causarum, quæ à prudentibus investi-
gari queunt, hoc solum eis brevitatis causa, in huius
questionis disputatione dicamus. Tunc voluisse hominibus
apparere Christum, & apud eos predicari doctrinam suam
quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum fuerant
credituri. His enim temporibus, & his locis quibus Evan-
gelium eius non est predicatum, tales omnes in eius præ-
dicatione futuros esse præsciebat, quales non quidem om-
nes, sed tamen multi in eius corporali presentia fuerunt
qui in eum, neque suscitatis ab eo mortuis credere voluerunt.
Ecce expressissime docet Augustinus scientiam conditio-
nalem eorum effectuum qui neque fuerunt in re, neque etiam
conditionaliter potuerunt prædeterminari à Deo cum esset
peccata incredulitatis; neque tamen præsciri potuerunt ex
depravata inclinatione hominum ad malum, & multitu-
dine occasionum: licet enim in his causis præcognoscere
posset aliquos vagè (ut dicunt) non credituros, non tamen
id cognosci poterat de omnibus, maxime cum præscientia
Christi, & eius miracula tantæ virtutis essent ad conver-
tendos homines.

19 Neque dicat quis Augustinum retractasse hanc
sententiam; nam et in libro de predestinatione Sanctorum
cap. 9. referat eandem questionem & responsionem &
fateatur fuisse diminutam, tamen & pro illa occasione suf-
ficientem fuisse asserit, & in eo quod de præscientia conti-
net, verissimam. Unde circa finem eiusdem cap. 9. ait
eandem præscientiam vehementer confirmans. Cerni

August.

tis ne me, sine praedictio latenti consilij Dei, aliarum
qz causarum, hoc de praesentia Christi dicere voluisse,
quod convincenda Paganorum infidelitati, qui hanc ob-
iecerant, sufficere videretur? quid enim est verius quia
praesentia Christum, qui, & quando, & quibus locis in eum
fueraut credituri, ea (scilicet) scientia de qua antea in re-
ponione ad quaestionem Paganorum loquutus fuerat &
eadem ferè statim iterum repetit.

Idem August.

Item libro de bono perseverantia, postquam in
 capite 8.º proposuerat quaestionem, cur ex duobus pijs homi-
 nibus, huic donetur perseverantia usqz in finem illi non
 detur; & ex duobus parvulis pariter originali peccato adstric-
 tis, cur iste assumatur, & ille relinquatur, statim in prin-
 cipio cap. 10. sic ait. Certe poterat illos Deus praesciens esse
lapsuros antequam id fieret auferre de hac vita; & statim
proponit solutionem aliquorum qui dicebant Deum iu-
dicare homines mortuos de huius peccatis, quos praesciuit Deus
eos perpetraturum si viverent; & quidem nunquam ne-
gat Deum praescire peccata quae facerent homines mor-
tui, si longiori tempore vixissent, sed id supponens negat
propter ea peccata mortuos iudicari. Item redit ad eam
quaestionem, quam paulò antè diximus habuisse cum Paga-
ni, & de ea eodem prorsus modo censet quo supra in capi-
te. 9. de bono perseverantia veram (scilicet) solutionem
ibi datam iudicans, insufficientem tamen, vel solum
propterea quae scriptura dicit de Tyrijs & Sidonijs, qui in die
iudicij punientur; cum tamen praesciret Deus eos acturos

20

peni

pœnitentiam, si easigna viderent eſſe. Et hic pronun-
tiat ſententiam quam ſupra retulimus ſcilicet. Ipe Do-
minus atteltatur, quod acturi eſſent magna humilitatis
pœnitentiam, ſi in eis facta fuiſſent diuinarum illa ſig-
navirtutum. Ecce clariffime perſiſtit Auguſtinus tan-
quam in certiffima ſententia incoſſione huius ſcientiæ
conditionalium, Et eandem ſupponit toto capite 10. tanq̄
commune principium ſibi, & hiis quibus cum diſputat.

21

D. Thomas. 3. p. quaſt. 1. art. 9. ad 2^m
ſolvens illam quaſtionem, Cur Chriſtus non venerit in
prioribus temporibus offert illam ſolutionem Auguſtini
quam retulimus ex quaſtione ſecunda ad gentes: Etiam
cum ipſo Auguſtino in prædicto cap. 9. de bono perſeueran-
tia refellit, non quòd Deus non præſciuerit, qui eſſent in
prioribus temporibus conſenſuri, vel repugnaturi; ſed quòd
propter occulta prædeſtinationis iudicia ſubuenit quibus
voluit, alij non ſubuenit; ubi confirmat cum Auguſtino
Deum certo ſciuiſſe Tyrios & Sydonios acturos magna hu-
militatis pœnitentiam, ſi in eis facta eſſent diuinarum il-
la ſigna virtutum. Unde aduertit bene Franciſcus Sua-
res ibidem. S. Thomam eſſe loco admittere ſcientiam conditi-
onalem altuum liberorum.

D. Thomas

Franciſcus Suarez

22

Et recentioribus hanc ſententiam tenet expreſſe Joan. Driedonius
Joannes Driedonius de concordia liberi arbitrij cap. 4. in
ſolutione ad 3. Et hæc ſcientia ſupponit, late conciliat
ſententias varias Ambroſij interſe, Et cum Auguſtino
dicens Ambroſius docuiſſe Deum prædeſtinariſſe hominũ

vo ca

vocationem secundum praescientiam meritorum fu-
 turorum, non tanquam propter causam meritoriam ipsius
 vocationis, sed tanquam propter finem, vocat^{enim} praedestinatum
 Deus ut respondeat, atq; adeo eos solos vocat, vocatione secun-
 dum propositum, quos cognovit consensuros: Augustinum
 vero solum negasse vocationem secundum praescientiam
 meritorum tanquam antecedentium, & quae causa essent
 meritoria ipsius vocationis.

Quardus

Quardus Japper art. 7. pag. 236. postquam
 docuit omnibus dari auxilium, quo possint saluari si velint
 hac utitur praescientia ad constituendam differentiam in-
 ter vocationem filiorum & aliorum. Hac (inquit) est diffe-
rentia inter filios & alios, quod illi vocantur & moventur
quomodo natos & dispositos novit Deus ut sequantur, sicuti
dicit B. Augustinus questione 2^a. ad Simplicianum.

23

Gregor. de Valentia

Gregorius de Valentia tomo 1°. Commentariorum
 questione 14^a. punto 5°. §. sequitur & secunda v^o. Nihilominus.

24

Bellarminus

Bellarminus lib. 2. de amissione gratiae & statu peccati
 cap. 17°. vers^o. respondes. & sequentibus; & eandem aperte

29

Th. Staple

videntur supponere Thomas Stapletonius vbi supra, &
 ut plurimum omnes qui de concordia liberi arbitrii &
 pdest^o contra haereticos huius temporis scribunt.

Eandem sententiam videntur supponere Patres &
 alij auctores, in ea vulgari questione. Cur Deus creaverit An-
 gelos vel homines, eis q; praecipuum posuerit, cum praesciret illos
 transgressuros illud, & plures in aeternum perituros; in qua
 questione respondent negantes illam praescientiam antecedere

26

Aut q^d disputat
 Cur deus soli & ang
 imposuerit pcept^o

decretum diuinae voluntatis, sed id supponunt, indeque
questionis difficultatem excitant, eamque alijs rationibus
dissolunt.

27

Videntur praeterea eiusdem sententiae Scholasti-
ci Doctores, qui opinantur Deum cognoscere omnia futura
contingentia in causarum comprehensione cum omnibus
circumstantijs; illi etiam qui eadem futura à Deo cognosci
existimant in solis Ideis: nam si Ideae per se ipsas reprae-
sant ^{veritas futurae, certe et representant illas} illas ante decretum diuinae voluntatis, cum ta-
men pro illo signo rationis nondum intelligantur nisi
per modum veritatis conditionalis, eo quod illarum esse
absolutum & determinatum dependeat ex decreto di-
uinae voluntatis.

alij ad scholam

28

Item illi auctores qui ex omnibus contradictorijs
etiam de futuro affirmant alteram partem esse deter-
minatam veram.

29

Referunt aliqui pro hac Albertum Magnum
in summa tractatu 16. questione 61. membro. 2.
Aggidium Romanum 1.º distinctione 40. questi-
one. 2. arti. 2. Argentina ibi arti. 3. ad .6. contrapri-
mam conclusionem; quos tamen Auctores non fuit mihi
copiam videri. Illud mihi certum est, vix illum auto-
rem reperiri posse, qui nobis expresse repugnet in hac
sententia, eam autem auctoritate Patrum & Doctorum
quos iam citauimus, imo & Sacrae Scripturae testimo-
nijs expressis adeo confirmatam ac corroboratam es-
se, ut necessarium non sit alios patronos inquirere;

Alb.

Agid.

Argen.

maximè cum eam hodie gravissimi viri, in omnibus fere provincijs (ut partim audio, partim ex eorū libris agnosco) adeo certam existiment, ut oppositam non solum minimi probabilem, sed vel parum tutam in fide, vel maiori etiam censura dignam reputent.

Rationes q
Sac sua

Huius sententiae rationem alij sumunt ex varietate ipsa conditionali, qua cum veritas sit, divinae scientiae obiectum non esse nequit. Alij ex excellentia divini intellectus & luminis. Alij a posteriori, vel sigis, ex eius scientiae necessitate, vel ad salvandam concordiam praedestinationis cum libertate voluntatis, vel ad permissionem divinam intelligendam, qua posita peccatum permissum sequi certum sit & infallibile.

30

Unica tamen ratio moralis, semper me in hanc sententiam ire quasi coegit: Ea est. Inter omnes rationes cognoscendi futura contingentia, si hac non facilior est, certe nulla alia est minus difficilis. Insuper, mirè consonat testimonij Sacrae scripturae ac sanctorum Patrum: gravissimas difficultates, easq; plurimas in tota Theologia facillimè dissolvit; plenitudinem sapientiae maximè docet, pro & religioso animo dignè ut par est, de inaccessibili profunditate intellectus Divini sentienti, ipsa haec sententia se se insinuat, & per se ipsam ex proprijs, verosimilem, maximèq; credibilem praebet: merito igitur erit amplectenda.

31.

Et quidem illud mihi certissimum est, eam scientiam esse admittendam, qua scilicet Deus, prius ratione

32

ne

ne, quam futurorum contingentium causas appone
 re deceverit, conditionaliter agnoscat, quis effectus ex his
 vel illis causis sequendus sit, si causa apponantur. Ex
 plicare autem, quasit eius scientia ratio, Et unde eius
 certitudo sumatur, adeo difficile est, ut vix plenam huius
 rei intelligentiam viatoribus concedi credam; Et sane
 profunditatem infinita scientia divina, de qua ut Bel
 larminus explicat lib. 4° de lib. arbit. cap. 14. forte dic
 tum est. Mirabili facta est scientia tua ex me, vel super
me; ut ex Hebreo ipse adnotavit, me explicare posse liben
tius diffitear, quam libertatis differentiam ipsa expe
riencia compertissimam negem. Ea autem quae in hac
 re dicere ut cunque possemus, longiorem exposcit disputa
 tionem, quam neque argumenti nostri, ^{ratio} exigit, neque libelli
 huius brevitatis permittit. Illud autem, neminem
 turbare debet, quod Prosper in Epistola ad Augustinum
 dixerit. Novo absurdionis genere fingunt non agenda
praescita esse. quod Augustinus confirmasse videtur
 capite. 14. de predestinatione sanctorum, explicans
 illud sapientia 4°. Nactus est ne malitia mutaret
intellectum eius, ubi hoc (inquit) dictum est secun
dum pericula vitae huius, non secundum praesuen
tiam Dei, qui hoc praesciuit, quod futurum erat, no
quod futurum non erat, id est quod ei mortem im
maturam fuerat largiturus ut tentationum sub
traheretur incerto, non autem quod peccaturus
 esset

Testim^o in con
 trarium expli
 candum.

esset, qui mansurus in vita non esset. Nam Augustinus & Prosper solum intendunt, vel illam verè non esse præsicientiam cum res nunquam futura sit - iuxta dicta in principio huius sectionis; vel certè volunt in Deo non esse præsicientiam effectus nunquam futuri tanquam meriti, vel præmij, propter quod Deus præmij vel pene retributionem conferat; id enim illi intendebant, contra quos prædicti Patres disputant. aliam eam scientiam ut omnino certam supponit Augustinus in eodem Libro ut iam demonstratum est.

SCIENTIA MEDIA

vel conditionalium posita, optime
conciliari divinam providen-
tiam, cum libertate volun-
tatis creatæ ostenditur

Sectio Quadragesima Secunda.

Scientiam mediam libertati minime derogantem, ex eo constat quod non sit causa efficax determinationis voluntatis creatæ, sed supponat potius voluntatem creatam, ex propria indifferentia & libertate, sic vel aliter operaturam ut satis constat ex his que attulimus supra sectione 20. numero 16 - de quibus etiam videndus est Unaldensis lib. 1. doctrinalis fidei cap. 23. Et enim cum ex hypothesis huius conditionis, ut scilicet Petrus-

cons

scien conditionalium
no derogat libertati

Unald.

constituatur in hoc rerum ordine, Et cum his auxilijs
verum sit ipsum Petrum, vel determinate operaturum
vel determinate non operaturum (necesse enim est
vt alterum tantum ex his duobus fiat) certi eam parte
qua vera est Deus cognovit quia vera est; hoc est, quia
Petrus v.g. libere se determinabit ad talem effectum
posita praedita conditione; unde ex illa scientia, nulla
necessitas antecedens provenit voluntati Petri, atque
adeo nec violat huiusmodi scientia, hominis liber
tatem.

2 Salva autem & integra hominis libertate
quam acti haec scientia consentiat cum perfectione
divinae providentiae, adeo notum est vt expositione
non egeat.

scia media max
pt ad perfectio
quid.

Imprimis enim (quod ad perfectionem pro
videntiae, maxime pertinere videtur) asserimus
ordinationem mediorum, quae Deus assumpsit ad
aliquos fines, procedere ex scientia certa, non solum
ipsorum mediorum, sed etiam effectuum qui ex illis me
dij defacto sequentur; unde non quasi in incertum or
dinat Deus ea media in suos fines, neq; quasi ad huc no
sciens quem effectum sint habitura, sed ex certa scien
tia & futuri eventus; unde nihil casu fit respectu
scientiae divinae.

nihil casu fit resp
scia dei.

3 Deinde illa scientia praesupposita recte explicari
potest quo modo voluntas Dei & eius imperium, speci
aliter respiciat omnes effectus futuros, salva ho mi
nis

voluntas imperium
dei in spali respici
at oes effectus

nis libertate, alios quidem voluntate antecedenti omnem determinationem voluntatis creatæ, illos scilicet qui à solo Deo, & nullo modo à libera voluntate creatæ dependent; alios autem voluntate consequenti determinationem voluntatis creatæ, ut præcognitam per illam scientiam conditionalium: supposito enim quod Deus præcognovit Petrum hoc tempore obtemperaturum fidei, si Deus illum hac vocatione excitaret, cum illo concurreret vniuersali concursu, ex ea præscientia, dum voluit eum vocare ea vocatione, cui præcognoscebat consenturum, etiam voluit cum concursu ipsius Petri simul & ipse concurrere concursu vniuersali, ut ex concursu Petri, ex concursu gratiæ præuenientis, & ex concursu ipsius Dei causa prima immediatè concurrentis, fieri possit actus fidei ad quem præcognouerat Petrum sic vocatum, applicare & determinare suum concursum. Id quod etiam locum habere potest in actibus peccatorum: posito enim quod Deus præcognouit, Petrum in his occasionibus & tentationibus se determinaturum quantum est ex libertate sua ad actum peccati, intelligi potest ex ea scientia præsupposita, velle Deum cum illo concurrere, hic & nunc, concursu vniuersali, & de se indifferenti, qui de se non ordinatur ad actum peccati ut supra explicatum est; quamuis Deus ex scientia permittat, hic & nunc, Petrum abuti illo concursu & illum determinare ad actum peccati; neque intelligendus est

etiam specialiter
respicit actus p.

+

est

est ille actus divina voluntatis determinari ad hunc actum peccati, etiam ut talis est determinate secundum suam entitatem approbando illum sed tantum volens propter seruandum bonum libertatis humanae, & generalem legem cause primae, concurrere concursu illo vniuersali, de se indifferenti, & de se peccati ordinato ad bonum. Itaque illa met voluntas concurrendi hic, & nunc cum Petro ad actum, qui ex parte Petri peccatum est, respectu ipsius concursus Dei, ut est precise concursus cause primae, est voluntas approbationis, respectu tamen ipsius actus, imo & ipsius concursus, ut talis est, determinate ex libera determinatione Petri non est voluntas, sed permissio; & in hoc differt haec voluntas Dei concurrendi concursu vniuersali, & voluntas concurrendi ad actum bonum, quod haec determinatur ad actum etiam ut talis est approbando illum, non vero illac ut dictum est: Et ex hoc satis patet quomodo Deus sicut est causa peccati ita nec vult peccatum.

Non est improbabilis aliquorum sententia quae asserit Deum concurrere ad actum peccati voluntate generali, qua vult concurrere generaliter cum omnibus hominibus, ad quos actus, ipsi voluerint se determinare: docent enim hanc voluntatem, cum sit voluntas Dei licet generalis, esse efficacem: atq; ad eam posita conditione scilicet quod homo se determinet ad operandum, habere suum effectum, scilicet influere concursum siue

probale est voluit
sicut generaliter concurrere deum ad actum
hunc p.

influit

influxum vniuersalem; neq; enim repugnat, qd licet illa voluntas, qua est quasi principium immediatum influxus a dextra sit voluntas generalis, habeat nihilominus effectum determinatum & particularem ex adiunctione causa secunda determinata & particularis: sicut etiam, si lux solis sit principium de se generale, ex adiunctione tamen causarum particularium, habet effectus particulares. Prima nihilominus sententia qua exposuimus voluntatem Dei specialiter respicere hunc effectum probabilior videtur, conuenientius enim saluat perfectionem diuinae prouidentiae.

Præterea iuxta hanc scientiam mediam, optime procedit conciliatio sententiae Augustini cum sententijs antiquorum Patrum, quam explicat Driello, vt supra adnotauimus sectione 41. num. 22

Item iuxta hanc sententiam optime explicatur quomodo gratia predestinationis, sit summa gratia quomodo etiam differentia operantis ad non operantem producat in Deum, nec sit quasi à casu, respectu illius quomodo etiam secretum predestinationis sit inscrutabile, de quo iudicare non debeamus nisi errare velimus vt ait Augustinus, & quomodo huius omnibus nihil de rogetur libertate arbitrij. Supposito enim quod Deus præcognouit, cui uocationi de facto erat obtemperaturus liberè, & cui erat liberè repugnaturus, fuit summa gratia, in qua posita est predestinatio, preparare

scias mediam
 conciliat Driello
 41. de præd.

Summa gratia prædest.
 inq; posita in eum
 est

huic homini eam vocationem congruam, cui præcognoscebat eum consensurum, fuit insuper radix omnium differentiarum inter eum qui operatur & inter eum qui non operatur voluntas Dei qua voluit hunc vocare ea vocatione congrua, cui præcognoscebat eum consensurum, & alterum vocatione non congrua, cui præcognoscebat non consensurum. Quare autem voluerit hunc vocare vocatione congrua, cum potuerit eum vocare vocatione non congrua; alterum verò est contra voluerit vocare vocatione non congrua, cum potuerit eum vocare vocatione congrua, præcognoscens multas vocationum formas, quibus idem homo de facto consentiret, & multas etiam quibus non consentiret, hoc est mysterium absconditum, quod non licet homini scrutari. Hæc autem omnia nihil derogare libertati constat ex eo, quod omnia hæc procedunt supposita illa præcognitione, qua præcognoscit Deus hominem libere consensurum vel repugnaturum, si tali, vel tali vocatione vocetur à Deo.

radix dicitur inter
cum qd obstat
hoc cum quo con
trahit.

secreti prædes
in qd consistat

libera nihil derogat
libertati

Tandem sic optime explicatur quomodo non datur causa prædestinationis, quia non datur causa, quare Deus elligeret vocare hunc hominem ea vocatione congrua cui præcognoscebat consensurum: Consensus enim hominis, qui ex hypotesi cognoscebat à Deo futurus, non cognoscitur ut causa antecedens & meritoria voca

non datur casus prædes
tinae explicat

ni sed ut finis & effectus illius, quomodo S. Thomas,
 1. p. quas. 23 arti. 4. dicit, posteriorem effectum præ
 destinationis esse causam prioris, secundum rationem
 causæ finalis. Item explicatur optime quomodo
 detur causa reprobationis; primam enim permissio-
 nem potius dicimus esse effectum voluntatis genera-
 lii qua vult omnes homines salvos fieri; includit enim
 gratiam auxiliij sufficientis, qua posset homo bene uti &
 salvari, quàmvis præcognoscatur non bene usurus illa.
 quod autem supposita tali gratia non bene fuerit usus
 illa, in causa fuit, ut reprobaretur à Deo tanquam
 indignus approbatione.

dati ca' repro-
 bationis

In ea autem quaestione qua versari solet inter
 iuniores, utrum ex parte nostra detur causa electionis
 ad gloriam; qui negant dari causam, non ideo cogun-
 tur ponere auxiliium efficaciter prædeterminans, ut
 certa sit illa electio; sed dicent Deum sic absolute statuis-
 se salvari hunc hominem, quod per illam scientiam
 conditionalem præcognosceret multa media & multas
 vocationum formas, quibus licet homo posset dissenti-
 re, defacto tamen sciebat illum consensurum, & ita
 ad effectum illius electionis absolute legit aliquam
 ex illis congruis vocationibus esse;

v. exp. nra detur
 ca' electio ad
 gloriam

Verum est quod iuxta doctrinam Augustini
 satis consequenter loqueretur, qui negaret electionem

ad

ad gloriam esse ante opera, cum dicat et praesertim Aug
 gustinus quaestione 2^a ad Simplicianum Ho
 tamen electio precedit iustificationem, sed electionem
iustificatio. Et sermo. 7° de verbis Domini secundum
 Matheum infine, & alibi non raro id docere videtur,
 cum autem saepe asserit electionem precedere me
 rita vel opera, manifeste intelligit de electione ad gra
 tiam & ad merita, non de electione ad gloriam.

Aug.

12

Facile etiam dici posse proprie loquendo electio
 nem etiam ad gloriam, non esse ante electionem ad
 gratiam vel ad merita, nec post illam, sed utrumque
 esse eundem actum, etiam secundum rationem
 nostram, quatenus in Deo non distinguimus actus volu
 tatis, nisi quod ~~est~~ inter voluntatem unius obiecti, &
 voluntatem alterius intercedit aliquis actus intellectus:
 sicut in nobis, inter intentionem & electionem intercedit
 inquisitio mediorum, regulariter loquendo, alia nec in
 nobis multiplicantur actus circa finem & circa media: na
 eodem actu vult quis bibere ad sedandam sitim, vel si
 tim sedare bibendo; eo quod non sit necessarium postquam
 intendit sedare sitim, inquirere de medijs ut eliciat potum.
 In Deo ergo cum ante omnem actum suae voluntati pra
 cedat cognitio certa omnium mediorum, non solum quae
 conducere possint ad fines intentos a Deo. v. g. ad fi
 nem praedestinationis, sed etiam quae defacto, si appo
 nan

nantur, congrua erunt ut de facto sequatur finis: fit. postea ut actu voluntatis, etiam secundum nostram rationem, unico & simplici per modum unius velit saluare hominem per hanc gratiam, vel ei dare hanc gratiam ut saluus fiat.

Alia etiam quaestiones, pertinentes ad materiam de prouidentia, praedestinatione, & reprobatione, facillime qui libet explicabit posita illa scientia conditionali; ideo eas ommitto ut tandem finem ponamus principali quaestioni de motione & efficacia diuinae gratiae.

QVAESTIO. INCIDENS.

Utrum e duobus hominibus equalia habentibus auxilia, contingat vnum conuerti, alterum non.

Sectio Quadrag. Tercia

Jam ex dictis facilis erit resolutio illius quaestio-
nis, Utrum possit contingere, ut e duobus hominibus cum equalibus auxilijs à Deo adiutis, vnus conuertatur ad fidem vel penitentiam, manente altero in sua infidelitate atq; peccato. In qua quaestione, suppositis quae in superioribus dicta sunt, Tandem restat diuersos sensus quaestio-
nis distinguere; in quolibet enim illorum resolutio

petenda est ex superioribus.

2
 Primo ergo hac quaestio ab aduersarijs nostri ali-
 ji terminis proponitur, scilicet: Utrum possibile sit ut
duobus infidelibus audientibus rem fidei, & suscipientibz
omnino, & quantum ad omnia equale auxilium diui-
num; vnus credat, & alius non credat. Ita proposuit
 quaestionem Fr. Didacus Nuno in suis pralectionibz
 vbi supra; in publicis autem assertionibus, quas Typis ma-
 dauit, sic eam proposuit. Utrum accidat, ut e duobus ho-
minibus audientibus Euangelium cum equali omnino
auxilio ex parte Dei, pro sola libertate arbitrij, vnus con-
uertatur ad fidem, & alius non conuertatur. Vnde cons-
 tat eos quorere de omnimoda aequalitate omnium auxili-
 orum; utrum scilicet fieri possit, ut qui conuertitur &
 non conuertitur, sint ad deo aequales in his quae sunt ex
 parte Dei, ut nec differant in auxilio aliquo, etiam con-
 comitante, imo nec in ipso actu conuersionis; nam dum
 probant partem negatiuam, eo potissimum vt vntur
 argumento, scilicet magis confert Deus, quando confert
 ipsum actum, quam quando tantum confert potentiam
 ad illum actum producendum: sed illi qui non credit de
 falso, tantum concedit Deus de falso potentiam ad crede-
 dum, illi vero qui credit, de facto concedit Deus ipsum
 actum credendi: ergo aliquid magis concedit Deus isti
 quam illi.

Pot intelligi de omnimoda equali auxilio

ita probat conuersus Nuno sup

3
 In hoc sensu soletur nobis imponere partem af-
 fir

imp'dicto sensu im
ponit nōs & Mo
lino p. aff.

firmatiuam, & expresso nomine, eam tribuit Docto
ri Molino, Didacus Huño ubi supra. sic enim ait.
Sit vnica conclusio. Ex illis duobus hominibus consti
tutis à principio dubij (scilicet ex suscipientibus omnino
& quantum ad omnia, aequale auxilium diuinum
sic enim proposuerat titulum dubij) impossibile est quod
vnus credat, & alius non credat; & paulo post. Contra
istam conclusionem videtur tenere Molina in concordia
de libero arbitrio quæstio. 14. arti. 13. disputa. 12. cuius
verba sunt hæc. Quare fieri potest ut duorum, qui æqua
li auxilio interius à Deo vocantur, vnus pro libertate
sui arbitrij conuertatur, & alter in infidelitate perma
neat.

Sed vt omittam quid palam docet Molina cum
qui operatur, necessario habere auxilium gratia coope
rantis, vt constat tum alibi sæpe, tum in disputatione
38. vers^o. Tertio asseruamus; & vers^o. Nostra. ubi ana
thema dicit in eos qui Dei cooperationem negauerint. vt
etiam omittam ibidem vers^o. ad secundam vero proba
tionem. eum ex præse asserere, non esse concedendam
hanc propositionem. Datis duobus æqualibus auxilijs
ex parte Dei, fieri posse, vt vnus pro sua libertate conuer
tatur, & alter non, nisi addatur, & dicatur, cum æqua
libus auxilijs gratia præuenientis; certè in eadem
disputatione 12^a. in qua eum citant aduersarij, talis
propositio non reperitur inter minimis, quibus illi eam

imponunt, sed tantum sub huius terminis. Fieri potest ut duorum qui aequali auxilio, interiori à Deo vocantur, unus pro libertate sui arbitrij convertatur, & alter in infidelitate permaneat. Vbi non sunt illa verba quae fr. Didacus Nuno addit in sua lectura scilicet eodem auxilio omnino aequali quantum ad omnia, Et quae addit in publicis conclusionibus scilicet, ex parte Dei, pro sola etq; quae verba simul sumpta propositionem trahunt in sinisterum sensum; uno ex parte in eadem propositione ostendit Auctor, se tantum loqui de huius, qui aequales sunt in auxilio vocationis, ut constat ex illis verbis, qui aequali auxilio interiori à Deo vocantur. Unde mirum est quod cum eadem verba D. Molina retulerit ipse Nuno adhuc audeat dicere Molinam tenere contra suam conclusionem, Deinde certum est in eadem disp. 12. ubi ibi disputationem de gratia cooperante non instituerit, toties tamen gratiam adiuvantem & cooperantem explicuisse ut nulla proorsus apparentia tribui possit ei quod eam negaverit, videatur a vers. Neg est cur etq; specialiter versus finem vers. illud postremo, & vers. est tamen. Et tandem concludit sub finem. Quo fit ut quando cum Concilio Tridentino dicimus arbitrium nostrum libere consentire Deo moventi, excitanti & cooperanti etq; non excludam⁹ adiutorium & cooperationem diuinam, qui in potius illa⁹ praesupponamus etq; Et in ultimis fere verbis, quod saepissime pro rei difficili⁹ explicatione, gratia coope

va

rationem inculcauerit, veniam precatur, nec omnino immerito: quatuor enim vel quinqz folijs (his enim absoluitur eadisputatio) vnderigetis, gratiam adiuantem expressit.

Negz predicta sententia potest imponi D^ri Molinae 5
 ei quod pag. 83. dixerit. Pro sola namqz eorum libertate est. Est enim manifestissimum, per illam exclusiuam, Pro sola, non exclusisse gratiam cooperantem, quam supponit in clausula immediate sequenti. ibi. At quo praesto existente auxilio gratiae est. Sed solum excludisse aliquod auxilium de se efficax ex parte principij necessario prerequisite. Id quod vel ex ipsis verbis eiusdem propositionis satis colligitur: expressit enim etia equalitatem in auxilio vocationis ibi. Eademqz ratio de eodem modo affectis, equaliterqz a Deo ad fidem vocatis: pro sola namqz est. Cum ergo dicit. Pro sola libertate. solum excludit speciale aliquod auxilium vocationis.

Igitur in hoc sensu, negz cum Molina negz cum aliquo autore, huius praesentis temporis, controuersia esse potest, omnibus consentientibus eum, qui conuertitur, ab eo qui non conuertitur, ut minimum distingui, eumqz excedere, non solum in ipso actu conuersionis, sed in ipso etiam influ. pul. cooperatione gratiae. 6

Secundo ergo quaestio aliter intelligi potest. Vtrum cum equalibus auxilijs gratiae praeduenientis contingat, alterum conuerti, alterum no conuerti,

Et sub his terminis, ad huc duplex potest esse sensus ques-
 tionis, iuxta duplicem acceptionem illius vocis. Auxi-
 lium gratiae; Potest enim sumi, vel pro ipso auxilio secun-
 dum id quod ponit in intellectu vel voluntate hominis, ex quo
 sumitur eius vis & efficacia, vel sumi potest pro ipso auxi-
 lio, in quantum gratia est reduplicando ipsam rationem gra-
 tia & fauoris diuini. quae distinctio vsus est Bellarmino
 lib. 1. de gratia & libero arbitrio cap. 13. vers. 9. Et si pro po-
 natur questio, & sequentibus, & lib. 6. cap. ultimo, ver-
 s. 9. Nonna sententia. & sequentibus. Igitur iuxta hanc
 secundam acceptionem secundus sensus est. Utrum fi-
 ri possit ut auxilium praeueniens in eo qui resistit, & in eo
 qui consentit habeant aequalem rationem gratiae. Et in hoc
 sensu certa videtur pars negativa quam docet Bellarmi-
 nus vbi supra, est qz conformis valde D. Augustino ut col-
 ligi potest ex his quae notauimus supra testimonio 12.
 in fine; & alijs citatis a Bellarmino vbi supra lib. 1. cap. 12.
 Negz dissentit ~~aut~~ Molina aut quicunq; alius Catholicus
 quamuis apud neminem eam questionem sub proprijs ter-
 minis viderim explicatam. Resolutio tamen Bellarmi-
 ni omnino consequens est ad principia supra explicata, quae
 sequitur D. Molina: etenim ratio doni, & ratio gratiae
 vel doni gratuiti, non solum dicit rem donatam sed dicit
 illam rem cum duplici respectu, primo ad donantem ex cuius
 aestimatione & affectu maxime ponderanda est ratio doni:
 Secundo ad donatarium, quatenus illi magis vel minus uti-
 ledonum fuerit. Unde si Res mihi concederet fundum.

Bellar.

2. sens. 9. V. aux
 puenies possit esse
 aequalis, sed gratia, in
 qui no conuati
 ac meo qui con
 verbi
 pars neg^a est bene
 exp^{ta}.

7

U

Et quicquid in eo est, si ibi Thebaurus sit, Deus tamen ignoret, certe in ratione domi & gratia non tantum domus, aut gratia est, ac si ex speciali scientia vellet in specie propria donare Thebaurum. Item si pauperi centum aureos donet, quibus omnibus eius necessitatibus remedium apponat certe maior gratia fiet illi q̄ si diviti totidem centum elargiatur qua tamen dives statim prodigè dispersurus praeferatur.

Hoc supposito, cum ei qui vocationi consentit hoc vocationis donum concedat Deus ex praecognitione certa congruitatis ipsius vocationis, & consensus defacto futuri, atq; adeo ex formali vel virtuali affectu efficaci tribuendi eidem homini, mediante vocatione ipsam consentum quem defacto confert, proculdubio longè maior gratia fit illi quam alteri, qui vocationi in entitate & virtute omnino simili vocatus non consentit, sed resistit; nam & ipsi vocato ea vocatio defacto utilior est & Deus eam maiorem utilitatem hominis vocati, in ea vocatione praecognoscebat & intendebat. Confirmatur, quia Iuxta Augustinum, ei qui defacto convertitur mediante ipsa vocatione congrua dat Deus consentum: ei tamen qui non convertitur, non dat consentum, etiam si illi concedat vocationem. Maior ergo fit illi gratia etiam in ipsa vocatione, adeo ut semper gratia vocationis congrua, quantumcumq; in entitate sua remissa sit, quasi ex genere vocationis congrua, longè maior sit gratia, quam quolibet alia intensissima vocatio non congrua.

Porro

3

Porro iuxta primam acceptionem vocis. Auxiliū gratiæ, & facta solum comparatione in entitate ipsius auxiliij, in virtute q̄ & efficacia illius ad mouendum quantum est ex se; proculdubio non solum equalia possunt esse auxilia præuenientis gratiæ, in eo qui non conuertitur, & in eo qui conuertitur, verum etiam maius esse potest in eo qui non conuertitur; id quod manifestè docet Augustinus locis citatis prædicta sectione 16. testimonio 11. & sequentibus. efficaciter q̄ probatur ex omnibus dictis supra nam si præuenientis gratiæ vis ea est, vt pro liberæ de terminatione voluntatis, possit homo illi resistere vel consentire, certè fieri poterit vt eidem gratiæ (hoc est) eidem vocationi, vnus resistat, alius non resistat, & in hoc sensu disputant hanc questionem Driedo, Ruar. Do-
 minicus de Soto, Andreas a Vega, Thomas Stapletonius, Gregorius de Valentia supra citati, ^{partē} quam affirmatiuā tuentur, & illis in hoc sensu consentit Bellarminus supra, contra Magistrum Bañes 1. partē. quæst. 23 arti. 3. post decimam conclusionē 3. s. sed circa istā. 2^a 2^d. quæst. 10. arti. 1. dubio. 2°. documento 3°. qui in hoc sensu videtur disputare hanc questionem & partem negatiuam tuetur. Quod autem in hoc sensu, eam questionem disputet Molina disputatione. 12. manifestum est. & imprimis quod loquatur de solo auxiliō gratiæ præuenientis patet ex titulo questionis & ex eiusdem tituli explicatiōe, ex statim subiuncta

Tertius sensus
 V. aux. p̄ueni
 conuertit. scilicet
 q̄ no conuertit p̄ueni
 esse equali men
 tate. Ex h. me
 tur. C. R. aff

Driedo.
 Ruar.
 Soto
 Vega
 Staplet.
 Valentia
 Bellar.

Bañes.

Molina solum dis
 putat & in h.
 3° sensu.

ta conclusione, Et ex corolario appposito, in quo hanc
 quastionem attingit. quod autem in eo comparet
 auxilia gratia, secundum eorum entitatem, & virtu-
 tem, non verò in esse gratia, ex ipsius fundamentis sa-
 tis constat; sumit enim fundamentum ex ratione &
 natura libertatis.

alia q. cu adversa
 vjs. V. qui peccat
 Sit semp per se
 2° mag auxilium?
 qd is qui non peccat
 e. R^{es} tenenti affi-
 mativa

Alia quastio disputari consequenter posset cum
 adversarijs. vtrum qui peccat semper habeat maius au-
 xilium eo qui non peccat, perse loquendo, Et ceteris pari-
 bus. In quo omnino ignoro, quomodo partem affirmati-
 vam tueri non cogantur adversarij, cum ponant etiam
 ad actum peccati, necessariam esse promotionem specialem,
 quam non habere cum qui peccat, manifestum est; Et
 ex eo confirmatur, quod perse loquendo ideo dicunt, eum
 qui bene operatur, necessario habere auxilium Dei, maius
 eo, qui non operatur, quia perse loquendo promovetur à
 Deo specialiter ad talem actum; pari ergo ratione, speciale
 auxilium necessarium erit ad actum peccati, propter simi-
 lem promotionem.

Nec possunt opponere, etiam in nostra sententia
 dicendum esse, eum qui peccat habere maius auxi-
 lium Dei, ratione concursus generalis, quem et habeat
 qui non peccat, necesse non est, cum nec necesse sit aliquid
 operari. Respondetur tamen, latissimum esse discrimen
 in hac parte, inter adversam, Et nostram sententiam: nos
 enim etsi fateamur, eum qui operatur, etiam si in opera-

tione peccet, concursum habere uniuersalem, illum
 tamen & omnibus generaliter offerri dicimus, à Deo qz
 in bonum Libertati ordinari, nec determinari ad speciale
 altum, qui peccatum sit, nisi voluntas ipsa creata illum
 determinet. At aduersarij, concursum illum non om-
 nibus generaliter offerri, sed cum omnino antecedens sit,
 eorum sententia, determinationem voluntatis crea-
 te, dari dicunt, vel non dari, ex speciali beneplacito Dei:
 Addunt præterea, concursum illum, ut est à Deo, de-
 terminatum esse ad talem altum: verum ergo erit, -
 quod specialiter mouetur à Deo, & specialiter adiunatur
 atqz ad eum, quod maior habet auxilium ille qui peccat,
 siue ille. (ut questiones de nomine excludamus) qui effi-
 cit altum, qui peccatum sit, quam qui huiusmodi altum
 non habet ~~est~~. Hæc tamen, utrum sequantur, ex aduer-
 sariorum positionibus, & (si sequi videantur) utrum tol-
 lerabilia sint, iudices viderint, iudicium meum nõ
 interpono.

QUESTIO. SECV.

da incidens. Utrum Deus mo

ueat voluntatem, ad ac

tum peccati

Sectio quadragesima quarta:

In

In hac sectione multa dici possent, quae ta-
men ommitto, tum ut brevitati seruiam, tum quod in
ea, minus aduersarij repugnent. cum eorum plerique,
(esto, minime loquantur consequenter) negant tamen
Deum aliquo modo mouere voluntatem ad altum peccati.
Alij vero licet oppositum significent, non tamen omnino
expressè id docere audent, forte quod ex eiusdem instituti
professoribus multos viros doctos, acriter sibi in hac parte
repugnantes habeant, ab omnibus q; cum offensione ex-
cipi eam sententiam videant.

1

Est tamen adhuc etiam in hac parte aliqua contra-
dictio, quae in sui principio minime contemnenda est, ne
paulatim excrecens, difficilius remedium habeat. Sed
antequam aduersariorum sententias in hac parte ex-
pendamus, sententiam certam, atq; catholicam consti-
tuamus, oportet.

2

Conclusio. Deus
non mouet volun-
tatem ad altum pec-
cati.

Sit igitur conclusio certissima. Deus nullo modo
mouet voluntatem ad altum peccati. Hac conclusio omnis-
sis alijs multis, quibus probari posset, à fortiori probatur,
testimonijs omnibus, atq; rationibus, quibus nostram senten-
tiam, in quaestione principali probauimus, quae iterum
repetere molestum esset: praesertim cum nullo negotio
ea possit quilibet ad propositum applicare. Probatur Item
omnibus testimonijs, quibus probari solet Deum non esse
causam peccati, de quo multa videri possunt apud Qual-
densem, libro 1.º doctrinalis fidei, à capite 23. -

3

4

Qualdensem.

Quar

Quardum, articulo 7.º contra Lutherum; Bellarmini num, toto libro 2.º de causa peccati, in secunda controversia generali, tomo 3; Gregoriorum de Valentia tomo 2.º commentariorum Theologorum, disputatione 6. quas 9. puncto 1.º

Quardus
Bellarming

Gregorius de
Valentia

¶ Satis pro nunc sit duas conciliorum definitiones pro nostra conclusione adducere. Prima sit ex Concilio 2.º A ransicano, can.^o ultimo, ubi sic definitur. Aliquis vero ad malum, diuina potestate predestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione, in illos anathema dicimus

Concilium A
ransicanum 2.º

Secunda definitio sit ex Concilio Tridentino sess.^o 6. can.^o 6. quæ sic habet. Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permissiue solum, sed etiam proprie, & per se, ad eum ut sit eius proprium opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.

Concilium Tri
dentinum.

¶ Ex quibus definitionibus quatuor fidei documēta habemus. Primum, non destinasse Deum aliquem hominem ad malum, quod non solum intelligendum videtur de malo culpa, sed de malo æternæ damnationis, ad quam multos homines conditos esse, et Vuitell & alij hæretici contendebant. Cui decisioni consonat illud Ecclesiast. 19. Non enim necessarij sunt Deo ho
mi

Primum documē
tum prædictorū
Conciliorū.

mines impij; Et iterum. Non concupiscit multitudi-
dinem filiorum infidelium; qua tamen ut ex pro-
prietate ipsarum vocum, destinare, concupiscere et
licet colligere, intelligenda sunt, ut non Deus aliquē
voluerit aeterni panis addicere, voluntate antecedenti
Et qua sit ex ipso Deo, scilicet, sine ullo hominum deme-
rito praecognito, sed tantum voluntate consequenti
Et qua ex nobis est, quatenus nostra demerita sup-
ponit.

Secundum do-
cumentum.

Secundum in his Concilij canonibus definitur
in hominis potestate esse, vias suas malas facere, hoc est
indifferentem esse, ut possit bene, vel male operari; ita
in primis verbis Tridentini, de quo Latini supra.

7

Tertium docu-
mentum.

Tertium est, dum voluntas vias suas malas fa-
cit, hoc est, dum male operatur, Deum illa opera mala
non operari proprie & perse. in quo absolute ^{videtur} definitio De-
um non esse causam mali operis, etiam secundum ma-
terialem earum entitatem; tum quod id sonat verborum
proprietas: operari enim opera mala dicitur, non solum qui
in illis malitiam facit, sed etiam qui ipsa facit opera, etiam
ut opera sunt, nam is terminus, opera mala, pro ipsis ac-
tionibus supponit, qua mala sunt: tum quod neg, in dubi-
um vocabatur Deum esse causam peccati, aliter quam ope-
rando ipsa opera mala, secundum quod opera sunt, ut
Latini statim probabimus.

8

quartum docum.
entum.

Tandem hinc quartum sequitur, quod Triden-
tinum diffinit, scilicet, falsi dici, non minus esse opus Dei

9

proditionem Iudæ, quam vocationem Pauli. In quo non solum damnatur qui dixerit esse æqualiter opus Dei proditionem Iudæ, & vocationem Pauli, sed etiam qui asseruerit ita attingere essentialem rationem operis diuini.

His definitionibus, aduersarios dissentire non assero, eorum tamen sententias circa prædicta documenta fidei, ob oculos Iudicium ponam, quorum erit de illis iudicium ferre. Primum ergo, contra primum documentum videndum est, an ea militet sententia aduersariorum qua docent Deum ex se ipso & nulla supposita causa ex parte hominum decreuisse quosdam homines æternis cruciatibus addicere, ut in eis eluceat gloria iustitiæ diuinæ. Etenim difficile est intelligere huc non esse destinatos ad malum æternæ damnationis, quod videtur esse contra decretum Concilij, ^{Araus.} & contra sacram Scripturam sæpè clamantem voluisse Deum omnes homines saluos fieri neminem quæ perire: cum enim illa voluntas sit ex ipso Deo antecedens omnem rationem, & causam ex parte creature; sit quæ voluntas absoluta & efficax, qua vult eum hominem in æternum perire, directe & expressè videtur repugnare ei voluntati, qua Scriptura docet, voluisse Deum omnes homines vniuersaliter, & consequenter hunc hominem in particulari saluum fieri. Etenim. Licet Mag^r Bañes 1. p. ques. 23. art. 9. dubio ultimo, ad 2^m sic dicat. Non enim asseritur à J. Thoma quod ante præsciens iam peccati, intelligamus Deum

Contra 1° docum^o.
videtur aduersarij ponere, Deum determinasse quosdam æternis cruciatibus.

M. Bañes
col. 796. tra D

velle

velle aliquem hominem privare vita aeterna, &
punire in aeternum, & ita verificatur quod absolute nul-
la facta suppositione peccati, Deus vult omnes homines
salvos fieri. Tamen facile videri potest hanc esse simu-
 latam evasionem: licet enim id verum habeat in se-
 tentia, qua revera est D. Thoma, non tamen in ea qua
 sequitur & S^o Thoma tribuit Mag^r. Banes: expressi e-
 nim ibidem ad primum[†] ait. Non utimur nomine hoc
scilicet reprobationis, ut importat diuinam providentiam
circa non predestinatos, qua includit altum voluntatis
Dei volentis non solum punire peccatum praescitum, sed
etiam permittere ipsum peccatum, in quo quis iuste dere-
linquitur, & omnia haec vult Deus, ut ostendat iusti-
tiam suam in punitione peccati. Ex quo, & ex tota eius
 dem auctori doctrina, in eadem quaestione duo habentur;
 Primum omnem permissionem, etiam permissionem
 primi peccati adhuc originalis, ut explicuit contra Augus-
 tinum ante solutionem argumentorum, esse effectum
 reprobationis: Secundum est voluntatem permissionis
 etiam primi peccati, nostro modo intelligendi procedere ex
 voluntate, seu intentione Dei ostendendi iustitiam suam
 in punitione peccati, qua ostensio finis est totius reproba-
 tionis, ut patet ibi. Omnia haec Deus vult, ut ostendat
iustitiam suam in punitione peccati. Et ex his conclu-
 ditur, iuxta doctrinam huius auctoris, ante omnem vo-
 luntatem permittendi peccatum, atq; adeo & ante omnem
 permissionem peccati, habuisse Deum hanc intentionem,
 volo

† ad. col. h. B.

1. assertu
M. Banes

2^m assertu
eisd.

conclusio
Banes.

12

13

14

Sectio quadragesima quarta.

volo ostendere iustitiam meam puniens Petrum,
 eterna damnatione: & qua voluntate tanquam ex
 intentione procedit, quasi electis, voluntas permittendi
 primum peccatum; manifestum enim est, in doctrina
 huius auctoris, voluntatem, seu intentionem finis,
 etiam in Deo, secundis rationem, precedere voluntatē
 seu electionem mediatorum: voluntas ergo divina osten-
 dendi iustitiam in puniendo Petrum, quae est intentio
 finis prima permissionis, prior est ipsa voluntate permit-
 tendi, quae est electio mediij accommodati ad illum finem;
 atq; adeo prior est permissione peccati, & ita simulate tan-
 tum, ut videtur, id negat praedictus auctor ubi supra.

15 Addendum videtur: eadem ratione qua hic auctor
 ponit tanquam initium reprobationis precedentem in-
 tentionem Dei ostendendi iustitiam suam in punitione
 reprobi tanquam finis reprobationis, & ex hoc fine ^{Deum} ordinis
 se permissionem, eadem (inquas) ratione praesumendus
 videtur ponere, quod Deus ordinaverit ipsum peccatum,
 atq; adeo quod praedestinaverit Deus hominem ad malum
 etiam culpa, patet duplici ratione; prima quia in ipsa
 intentione finis includi videtur etiam intentio, ut sit pec-
 catum; Etenim finis ille dicitur ab Auctore, esse ostensio
 iustitiae in punitione peccati. Cum ergo intentio illa quae
 prior est permissione peccati, non supponat peccati preven-
 sionem sequitur quod ipsa esse intendat esse peccatum
 quod puniatur. Secunda quia permissio peccati a Su-

mitur iuxta istum Autorem à Deo ut medium ad finem intentum, scilicet ad obtensionem iustitiæ in punitiõne peccati futuri post permissionem: sed permissio non potest deservire fini intento à Deo scilicet permissiõnis peccati, nisi in quantum post eam permissiõnem sequitur peccatum (non enim punit Deus permissiõnem, sed peccatum ipsum) ergo Deus eligens & ordinans permissiõnem peccati ad punitiõnem, ex consequenti elligit & ordinat ipsum peccatum; nam qui ordinat & elligit medium aliquod remotum ad aliquem finem, eo ipso ordinat & elligit media proxima, quibus medium illud remotum conveniunt ipsi fini: ordinare enim medium aliquod ad aliquem finem, nihil aliud est, quam velle ponere ipsum medium, ut ex eo sequatur finis; vult ergo omnia alia per quæ sequendus est finis ex tali medio. Hæc omnia quam absurda sint non opus est ostendere, cum propter eorum absurditatem ea refugiat concedere prædictus autor. Utrum autem reuera hæc doceat saltem simulate, vel utrum ea constituat principia ex quibus evidenter sequantur, Judices viderint.

Contra 2^m docum^{tu}
tum videndum est
ut adversarij ponat
voluntate esse de se de
terminata ad malu^m.

Contra Secundum decretum videtur esse quædam
doctrina Magistri Panes verbis infra citandis, in quibus
videndum est, Utrum sentiat voluntatem creatam, ita
de se determinatam esse ad peccatum, ut si sibi ipsi relin
quatur à Deo, neqz efficaciter determinetur à Deo ad bo
num circa materiam propositam alicuius virtutis infalli

Gili

biliter peccabit circa illam materiam ex vi propria
inclinacionis & determinationis ad peccatum.

17

Doctrinam hanc falsissimam esse & ~~frivolas~~ ^{errorem edolere} Mani
cheorum ~~errorum~~ nemo poterit dubitare. Vtrum
autem eam contineant verba predicti auctoris, non affirmo:

+ ut plene in telli
11 gantur aliq' alio
21 p'cedenda q'

verba tamen illius proponam; Igitur in 1. p. quæst. Baner
14. art. 13 imprimis in 4^a. conclusione primi dubij
docet sic. Infalibilitas & certitudo divina cognitionis
circa futura contingentia, non solum pendet ex eo quod
cognoscantur à Deo, pro ut sunt presentia in æternitate
sed etiam pro ut cognoscuntur in suis causis. Nam iuxta
sententiam huius Auctoris presentia alicuius effectus in
æternitate provenit ex determinatione causarum; in tan-
tum enim res temporales sunt in presentia æternitatis
vel æternitati coexistunt, in quantum ex vi suarum
causarum futura sunt in propria mensura. Unde reve-
ra non cognosceret Deus res, ut presentes in æternitate
nisi cognosceret determinationes causarum, & productio-
nes effectuum in propria mensura durationis eorum;
sive hac igitur sive alia ratione, hic auctor putat necessa-
riam esse aliam cognitionem futurorum contingen-
tium in Deo, præteream, qua cognoscuntur ut presé-
tia æternitati; illam autem aliam cognitionem ex-
plicat idem Auctor ibidem conclusione 2^a. & 3^a. di-
cens. futura contingentia non cognoscuntur à Deo
pro ut sunt in suis causis indeterminatis, & impediibili-
bus, ut ait conclusione 2^a, sed ut ait conclusione 3^a.

Deus

Deus cognoscit futura contingentia in suis causis de-
 terminatis & completis. (Et ut paulo infra addit) non
 impeditis; deinde subiungit. Causa futurorum contin-
 gentium (bonorum scilicet) quatenus subiiciuntur
 determinationi divinae scientiae, & voluntatis, sunt de-
 terminatae & completae, & non impeditae ad producendos
 suos effectus contingentes; Et inde concludit. Ergo Deus
 cognoscit futura contingentia pro ut sunt in causis de-
 terminatis & non impeditis.

Eccce habemus ex hoc Autore generaliter Deum
 cognoscere futura contingentia in suis causis determina-
 tis & non impeditis, specialiter autem cognoscere effectus
 bonos in causis particularibus, ut subiiciuntur determi-
 nationi divinae voluntatis, quia ratione illius & non
 aliter, sunt determinatae ad bonum.

Hinc restat huic Autori difficultas circa effectus
 malos & peccata, ad quae non efficaciter movet Deus
 aut determinat voluntatem creatam, sicut ad alios
 bonos: hinc enim videtur sequi, quod nulla sit causa
 determinata & completa & non impedita in ordine ad
 illos, atque adeo iuxta doctrinam eius supra positam, esse
 non poterit in Deo certa illorum cognitio. Hanc diffi-
 cultatem proponit post quartam conclusionem sic.

Est secundum argumentum. Sequitur saltem ex
 illis conclusionibus & probationibus earum, quod pec-
 catorum, quae solum pendent ex voluntate libera ope-
 rantis, Deus non potest habere certam cognitionem
 in suis causis. Probat sequela. Divina volun-

tas non determinat voluntatem creatam ad peccandum, sed relinquit illam indifferentem & liberam: at per causam indifferentem & indeterminatam, non potest haberi certa cognitio effectus futuri. ergo. ad hanc autem difficultatem, pretermissa alia priori solutione, sic respondet. Secundo dico, quod voluntas creata infallibiliter deficiet circa quamcumque materiam virtutis, nisi efficaciter determinetur à divina voluntate ad bene operandum. Quo circa ex eo quod Deus cognoscit suam voluntatem non determinasse voluntatem creatam ad bene operandum, in materia v-g. temperantia, cognoscit euidenter, quod voluntas creata peccabit, & deficiet in materia illius virtutis. Itaque alia futura contingentia cognoscit Deus in suis causis, prout sunt determinata à prima causa: malum vero culpa futurum cognoscit in sua causa, quatenus non est determinata à prima causa ad bene operandum.

Ponderanda sunt hæc ultima verba malum vero culpa futurum cognoscit in sua causa, quatenus non est determinata à prima causa, ad bene operandum. Certè præterquam id colligebatur ex doctrina suarum conclusionum quas supra retulimus hic expressè concedit, eum cognoscere peccatum in sua causa, nempe in voluntate, non autem cognoscit illud in sua causa ut indeterminata, iuxta conclusionem supra dictam eiusdem autoris. ergo cognoscit illud in
volun

voluntate, ut in causa determinata & non impe-
 dita, eo ipso quod Deus illam non prae-determinat
 efficaciter ad bonum oppositum etc. Et confirmatur 22
 quia cognitio effectus in causa, nequit esse infallibilis
 nisi sit cognitio in causa determinata, aliam ut ipse au-
 tor dicit in probatione secunda conclusionis, talis cog-
 nitio esset coniecturalis, fallibilis & incerta; Sed Deus
 cognoscit peccatum in voluntate creata ut in causa
 pro ut expresse ipse asserit; ergo cognoscit illud in volun-
 tate, ut in causa determinata, non determinata ex
 aliqua extrinseca motione efficaci, ut ipse etiam docet
 negans Deum cognoscere peccatum in determinatio-
 ne sua scientiae, & voluntatis. ergo cognoscit illud
 in voluntate, ut in causa à se ipsa determinata. Quod
 enim requirit, ut non determinetur efficaciter à
 Deo ad bonum oppositum, solum requiritur, ut ipsa
 non impediatur à Deo in ordine ad peccatum, sed re-
 linquatur suae naturae: Si ergo ex ipsa voluntate
 relicta suae naturae, nec impedita à Deo, infallibili-
 ter sequitur peccatum, ut ipse asserit, adeo ut ex ipsa
 natura voluntatis non impedita, Deus evidenter
 cognoscit, quod voluntas creata peccabit in materia
 temperantiae tunc proposita, manifestè sequitur
 ex sua natura esse determinatam ad peccatum, es-
 to impediiri possit à Deo.

fm. qd. posset M.
 Baner adducere
 et sua sententia.

Posset huius autor se defendere, aduertens se no- 23
 dixisse voluntatem esse determinatam ad malum

sed tantum dixit quod voluntas creata infalli-
 biliter deficiet circa quamcumque materiam virtutis,
 nisi efficaciter determinetur à divina voluntate
 ad bene operandum. Id autem consonum est doctri-
 na D. Augustini, in qua concedenda est tanq̄ neces-
 saria hæc consequentia. Deus permittit aliquem pec-
 care, ergo peccabit. Igitur pari ratione bene sequitur
 Deus non determinat efficaciter voluntatem ad be-
 ne operandum circa talem materiam: ergo infalli-
 liter peccabit. Confirmatur 1.º quia ex doctrina Au-
 gustini, quæ citatur, in sermone quodam de Epiphania
 1.^a Nullum est malum quod facit unus homo, quod
 non faceret alius homo, nisi ab illo determinaretur per
 quem factus est homo. Præterea confirmatur 2.º
 ex eo quod Deus non præveniatur hominem aliquo
 specialissimo auxilio, necessaria consequentia sequitur,
 quod non poterit vitare omnia peccata, sed aliquando
 peccabit: Et tamen non ideo dicimus voluntatem de-
 terminatam esse de se ad peccatum: ergo ex eo quod huius
 autor dixerit quod voluntas creata infallibiliter def-
 iciet circa quamcumque materiam virtutis, nisi effi-
 caciter determinetur à divina voluntate, ad bene
 operandum, non recte inferatur, quod voluntas sit
 determinata ad peccatum.

Confirmatur 1.º
 Aug.
 1.^a

Confirmatur 2.º

Sed hæc nihil iuvant hunc autorem: quod Ad argu. Respondet.
 enim

24

habr. li. 50. homil.
 hom. 23. his verbis
 nullum est enim p̄m
 quod facit homo, q̄t
 quod non possit facere
 alter homo, si desit
 causa a quo factus
 est homo.

25

26

unde oriat necessitas huius consequentia
 Deus permittit aliqui peccare, ergo peccabit, non
 peccare, ergo peccabit. ^{et supponit qd non potest determinari}
 provenit ex eo quod voluntas non impedita, ^{et minetur a Deo, ad bonum non potest non peccare.} aliquo modo ~~deletur~~
~~minuta sit ad peccandum~~, sed ex eo, quod in permissione
 involuitur scientia futuri eventus: dicitur enim Deus
 permittere ut aliquis peccet, quando constituit hominem
 inter ea auxilia & tentationes, quibus scientia supradic-
 ta conditionalium praeognoscit illum defacto, quamvis
 liberi peccaturum; cum tamen posset eundem hominem ab his
 tentationibus eripere, & alijs auxilijs praevenire, quibus non pec-
 caret. Unde necessitas illius consequentia, permittitur
 peccare, ergo peccabit, non est necessitas antecedens, sed conse-
 quens ipsam existentiam peccati, est ergo ea necessitas, qua
 res dum est, necesse est esse.

At vero in sententia Magistri Bañes illa con-
 sequentia, voluntas circa materiam virtutis proportionata, non
 determinatur efficaciter à Deo, ad opus bonum, ergo peccat
 in ea materia; est consequentia necessaria non necessitate
 consequenti, quia non supponit praevisionem pecca-
 ti in eius sententia, sed est necessaria necessitate antec-
 denti ex vi habitudinis causa ad effectum. Unde cog-
 nitio illius peccati in voluntate non determinata à Deo
 ad bonum oppositum, ^{est,} ut ipse asserit, est cognitio in causa,
 quae proinde non potest esse certa, ut ipse met autor dixit
 ubi supra, nisi ipsa causa sit determinata, completa
 & non impedita. Itaque necessario concedere tenetur,

voluntatem non determinatam efficaciter à Deo ad bonum, circa talem materiam, quod est dicere voluntatem non impeditam, sed sibi relictam, esse determinatam de se ad peccatum oppositum.

28

Ad primam confirmationem similiter respondetur illud dictum Augustini, eo verum esse, quod præcognoverit Deus per supradictam scientiam conditionalium, non nullas tentationes vel occasiones, quibus Jacob v. g. liberi se determinaret ad illud peccatum, quod fecit alius homo, v. g. Esau, sicut enim ut docet Augustinus questione 2^a ad Simplicianum post medium, non defuisse Deo aliquam rationem vel modum vocandi Esau illi congruam, & cui defacto Deus præcognoverat illum consentire si eum voluisset illa vocatione vocare; ita è contra, nec defuissent occasiones, & tentationes, quibus præcognovit Deus Jacobum peccaturum, ut peccavit Esau, si eis tentationibus Deus illum exponere voluisset: quod ergo Deus illis tentationibus illum non exposuerit, & consequenter quod Jacob non peccaverit peccatis Esau, gratia Dei fuit qui ab illis occasionibus & tentationibus eum præservaverit, & hæc est mens Augustini.

Ad 1^{am} confirmacionem.
 quæ grâ Dei sit
 p̄ quis nō peccet
 cō peccato que alij
 peccat

29

Ad 2^{am} confirmationem respondetur; potius ex illa summi argumentum contra Magistrum Barbes, verum enim est non posse hominem, cum communibus auxilijs, vitare omnia peccata collectivè, eo quod non ex

Ad 2^{am} confirmacionem

et ex minatione voluntatis ad malum, sed ex flexibi-
 litate illius, & gravitate, ac multitudine tentationum,
 que frequenter occurrunt, oritur quaedam impossibilitas
 moralis, qua generaliter impossibile est contingens ali-
 quod semper, certo quodam modo contingere, quando facile
 non est eodem prorsus modo semper euenire; ut late & recte
 explicat Molina in concordia disputatione 20. ad art. 13
 quas. 14. Omnes tamen Doctores affirmant, posse hominem
 vitare quodlibet peccatum diuini, eo quod oppositum sta-
 re non possit, nisi ponatur voluntas vel a se, vel a tenta-
 tione, vel ab aliquo alio extrinseco determinari ad peccatum
 quod nullo modo admittunt. Cum ergo hic autor affirmet
 proposita aliqua materia hic & nunc, certum esse volun-
 tatem peccaturam in tali materia, si Deus illam non pre-
 determinet ad bonum oppositum; necessario dicere tenetur
 voluntatem esse determinatam a se ad tale peccatum; ma-
 xime cum hic autor non requirat ad infallibilitatem illam
 peccati sequendi gravem aliquam tentationem. Imo doctri- 30
 na illius reuera procedit etiam in statu iusticie originali,
 in qua consequenter dicit, cum eius principia generalia sint,
 quod in voluntate Adami non determinata efficaciter a
 Deo ad altum obedientie, vel temperantie, circa cibum ve-
 titum propositum, cognouit Deus ipsum peccaturum in illa
 materia & occasione. Unde & etiam voluntas illius in eo
 statu non impedita per efficacem determinationem Dei, ad
 oppositum erat determinata ad peccatum.

prout dicitur doctri. M.
 Banés x. ei. p. n.
 cipia procedere
 et in statu iusticie
 originali

31

Contra Tertium documentum videntur tene-
re ut plurimum aduersarij, qui docent, Deum actuali-
ter promouere voluntatem efficaciter ad actum peccati, no-
secundum quod peccatum est formaliter, neq; etiam ut
materiale peccati est, sed tantum ut entitas quoddam rea-
lis est. Ita docuit Fr. Didacus Nemo in suis pralectio-
nibus, ubi supra notabili. 2.º. Eodem modo (inquit)
dicendum est, quod Deus praedeterminauit materiale
peccati, secundum quod quaedam entitas naturalis est, li-
cet non cum ista formalitate, scilicet in quantum est ma-
teriale peccati. Et in conclusionibus typis excusis, quas
publice defendendas proposuit, conclusione 6.^a ad finem
sic ait. Ita ut etiam materiale peccati, secundum quod
quaedam entitas realis est, ab ipso Deo producatur, & ad
hoc voluntas ab illo praedeterminatur, non tamen ut mate-
riale peccati est. Idem significat Magister Banés 1.^a p.

Contra 3. docum.
ut sic scilicet aduer-
sarij qui docent
Deum actualiter
promouere volun-
tatem efficaciter ad
actum p.

Didaco Nemo

32

quas. 23. art. 3. dubio 2.º ^{col.} pag. 719. littera. B. ibi. Ex
haec doctrina potest intelligi, quomodo non solum respectu
eiusdem obiecti materialis, & extrinseci ab ipsa voluntate,
sed etiam eiusdem interioris actus voluntatis quantum ad ex-
istitiam ipsius, possit esse voluntas hominis mala, & volun-
tas Dei bona, ut causa efficiens illius; v. g. Deus est volens
& efficiens causa actus odij Dei, & voluntas humana est cau-
sa eiusdem actus voluntaria efficiens etiam ubi videtur in-
tendere Deum esse causam actus odij secundum entitatem
ut determinate talis est, cui, scilicet, in homine, rationis

Mag. Banés utrum
sentiat Deum promou-
ere ad actum peccati

M. Banés

utrum

usum habente, inseparabiliter est adiuncta deformitas
 & ratio peccati. Imo mentem eius esse, ut Deus efficiat
 illum actum præmonendo, & determinando efficaciter volun- 33
 tatem, constat ex eius doctrina generali, in prima parte-
 questio - 14^a - indubio quodam circa solutiones argu-
 mentorum D Thomæ, vers^o. sed arguit, pag. 534 litera
 B. ait enim. Nulla causa secunda potest operari, nisi sit
efficaciter à prima determinata. & in particulari de
 omni operatione libera sic ait, quas. 19. art. 10. vers^o.
 Primum est, col. 651. litera. E. Antecedit quidem ope-
rationem nostram liberam divina vocatiois æternum,
& immutabile consilium, siue divina providentiæ infalli-
bili prædefinitio; quæ omnem operationem bonam liberam
prædefiniuit; imò omnem operationem, in quantum est
bona & circa bonum exercetur. Certè illa verba, in quan-
tum bona & circa bonum exercetur, addita sunt ab autore, ut
 latenter significaret opera peccati, ad quæ etiam ponit præde-
 finitionem antecedentem nostram operationem etq;

1ª interpretatio Con-
 ciliij, quam adhibent
 adversarij

Ad decretum vero concilij, dupliciter respondent 34.
 1°. Concilium ibi tantum diffinire, Deum non operari
 peccatum formaliter secundum rationem formalem peccati,
 atq; adeo nec ut sic illud prædefinire, aut ad illud determi-
 nare voluntatem.

2^a interpretatio Con-
 ciliij.

Secunda solutio, vel interpretatio Concilij est: Con-
 cilium diffinire, Deum non operari peccatum vel ipsum
 actum qui peccatum est, neq; esse causam illius moralem
 quia scilicet, non movet voluntatem ad eiusmodi actum
 præ

precipiendo, neq; exortando est; non vero (inquiunt) definit Concilium Deum non esse causam physicam, aut non operari physice, etiam promoendo voluntatem.

35 Has interpretationes frivolas esse, Et à Concilij mente alienas omnino, facile ostenditur; secundam vero prius excludamus.

36 Ititur contra Secundam interpretationem est. Primum quia involuit repugnantiam; Deus enim promoens physice ad aliquem actum, eo ipso concurrit ut causa moralis; nam profecto concurrat libere, & ex speciali consilio; non enim movetur Deus, ad predefiniendum hunc actum peccati, vel ad predeterminandam voluntatem ad illum, per modum agentis naturalis, neq; ex aliqua lege naturali, cum non exigat natura voluntatis, ut promoatur à Deo potius ad hunc actum quam ad oppositum: imo & ipsi adversarij dicant id provenire ex solo Dei beneplacito; ergo id agit Deus ex electione, & consilio speciali, atq; ad eo ut causa moralis.

Secunda interpretatio Concilij refellitur, quia Deus in ipsa promotione physica habet rem causam moralem.

Confirmatur, quia moralitas alicujus causalitatis sumenda est, vel ex parte principij, vel ex parte termini; sed & utraq; parte illa predeterminata est causalitas moralis: ergo Deus predeterminans concurrat ut causa moralis. Minor quantum ad primam partem constat ex modo dictis: quia illa predeterminatio procedit tanquam ex proprio principio, ex consilio, & libera electione, atq; definitione Dei: que sunt propria principia actionis moralis. Unde motus membrorum eo dicitur in homine actio moralis, non quod

Promotio phys. quam adversarij ponunt moralis causalitas est tamen ex p^{te} principij q^{ia} ex p^{te} termini producti

quod homo vel voluntas quasi exhortetur, vel persuadeat potentiam motivam, sed quod voluntas physice, mediate vel immediate influat illum motum, ex consilio vel electione libera. Quis ad secundam vero partem probatur eadem minor, quia illa prædeterminatione, ex adversariorum sententia determinat Deus voluntatem, non solum ut eliciat actum secundum entitatem, sed etiam ut ex consilio, & liberè eum eliciat, quod pertinet ad ordinem cause liberæ, & moralis; ergo prædeterminatio illa termini ex parte Dei est moralis.

Augetur difficultas quia
movere vi physica ex con-
silio & electione, est causa
re magis propria, quam mu-
vere exhortatione vel ma-
dato.

Et augetur difficultas, quia magis proprie est causa etiam in genere moris, qui sciens & præcedens applicat vim physicam ut alterum efficaciter moveat, quam qui solum movet exhortatione vel consilio; cum enim conveniant in eo, quod uterq; operatur ex libera electione, quod est de ratione cause moralis, ille excedit quod vehementius, & immediatius influat in effectum, & magis determinet eum quem movet, ut operetur. Et est exemplum: Si enim quis sciens & prudens, arrepta manu mea, facit me aliquem percutere, certe potius tribuetur illi percussio, quam si tantum ad eam percussorem me movisset sola exhortatione, vel etiam præcepto; cum ergo Deus sciens & prudens me moveat ad hunc actum vi physica & cui non possum resistere, multo magis dicetur causa illius actus, & potius imputabitur illi, quam si sola exhortatione vel præcepto movisset.

37

Si Deus premovet physi-
ce posset movere morali-
ter per exhortatione vel
imperium.

Præterea quia si Deus ex solo suo beneplacito, & ante cedenter ad omnem determinationem meæ voluntatis vult efficaciter me habere illum actum, certe poterit adhi-

38

ccc

bere

bere media proportionata, ut ego habeam illum altum; at proculdubio respectu voluntatis libera, medium proportionatum ut habeam aliquem altum, est exhortatio seu consilium, vel præceptum etc. ergo si Deus efficaciter vult, ut ego habeam altum peccati, adeo ut ad illum me præmoueat efficaciter, certe etiam poterit mouere mediante exhortatione, vel præcepto.

39

Tandem omnia dicta confirmantur ex Augustino vel Prospero, in responsionibus ad articulos falso impositos Augustino, articulo 11. ubi docet longe indignius esse, referri in Deum prædeterminationem physicam, quam prædeterminationem illam, quam aduersarij moralem vocant. Si diabolus (inquit) obisceretur, quod talium facinorum ipse auctor, ipse esset inuentor, puto quod aliqua ratione, hac se posset exonerare inuidia, & talium scelerum patratorem, de ipsorum voluntate vinceret: quia etsi delectatus sit in furore peccantium (quod pertinet ad præmotionem moralem quam Demon induit etc) probaret tamen se non intulisse vim criminum (quod ad præmotionem physicam spectat) qua ergo insipientia, qua ve dementia diffinitur, ad Dei referendum esse consilium, quod nec diabolo intus adscribi potest, qui in peccantium flagitijs illecebrarum adiutor (per suggestiones, & exhortationes) non voluntatù credendus est esse generator (vel per præmotionem, vel prædeterminationem infallibilem physicam). unde concludit. Nihil ergo talium negotiorum Deus prædestinauit ut fierent, neq; illam animam turpiter nequiterq; vituram ad hoc ut taliter viueret præparauit. præparauit

Aug. vel Prospero
peccat dicitur qd
Deus præmoueat bi
physicè qd ipse
moueat ex sua
aut præcepto

autem, si vel ad solum materiale promouisset, &
subdit. Sed talem futuram non ignorauit, & detali se
iuste iudicaturum esse prae sciuit. Atq; ita ad praedestina
tionem eius nihil amplius referri potest, nisi quod aut ad
debitam iustitiae retributionem, aut ad indebitam perti
net gratiae largitatem. Ecce imprimis, quo modo
longe peius putat Augustinus promouere ad malum per
vim physicam praedeterminando voluntatem, quam
promouere & excitare per illecebras, quod pertinet ad
causalitatem moralem, quia in ipso Diabolo (inquit) mi
nus malum esset hoc, quam illo modo mouere. unde qua
uis haec modo moueret Diabolus hominis voluntatem, ex
cusari posset quod non mouet illo modo scilicet physice pra
determinando: ex quo Augustinus deducit, demeritiam
esse tribuere Deo illam praemotionem, quia putat id esse,
Deum facere diabolo peiorem.

Notentur ultima verba
Augustini, contra vna
q; interpretatione Con
cily

Praterea ex his ultimis verbis notandum est; in ma
la hominis voluntate nihil amplius habere Deum, nisi
praescientiam, retributionem iustitiae vel misericordiam
seu largitatem gratiae conuertentis malum in bonum,
unde proculdubio, contra mentem Augustini tribuitur
Deo illa praedeterminatio, seu praemotio ad altum ipsum
seu ad ipsam voluntatem malam, etiam secundum quod
voluntas, seu entitas est.

39

Sine fundantur distin
gunt aduersarij inter
causalitatem physicam
& moralem.

Leuis prima ergo & absq; vilo fundamento est illa
interpretatio, quae sic distinguit inter causalitatem, vel
praemotionem physicam & moralem, ut illa tribuenda sit

40

Deo

Deo, hac vero neganda, iuxta Concilij definitionem
 vel enim utriusq; eadem est ratio, nam Concilium ne
 gat generaliter, Deum operari opera mala proprie & per
 se, quae verba omnem veram causalitatem Deo tribue
 re vetant, vel certe si quae differentia est, potius neganda
 est Deo causalitas, vel promotio physica, quae magis par
 ticipat de ratione causae propriae & per se. Absolute ergo ne
 gandum est Deum operari opera mala proprie & per se:
 unde & multo magis negandum est Deum promovere
 ad opera mala voluntatem, sive promotione physica
 sive morali.

41

Sed tunc restat prima interpretatio Concilij, sci
 licet, Deum operari opera mala promovens voluntatem
 ad illa, non ut mala sunt, sed ut opera sunt, hoc est secu
 dum entitatem. Sed hanc interpretationem refellit
 imprimis auctoritas Augustini in verbis paulo ante ci
 tatis ut ibidem observavimus, & lib. de Civitate Dei
 cap. 9. Ibi omnium potestatum dator est, non volunta
 tum: mala quippe voluntates ab illo non sunt. ubi aper
 te loquitur de ipsis voluntatibus, non solum ut male
 sed ut voluntates sunt, & ut a potestate volendi distinguit.

H. interpretatio
 qd dicitur promovet ad
 opa mala non ut ma
 late mala, sed ut
 opa materia libere
 reffelitur.
 Augustin.

42

& de Spiritu, & litera. cap. 31. ibi. Nunquam legimus
 in Sanctis Scripturis; non est voluntas nisi à Deo; & rec
 te non scriptum est, quia verum non est: alioquin et
 tiam peccatorum, quod abicit, auctor est Deus, si non est vo
 luntas nisi ab illo. Ubi apertum est loqui Augustinū
 de voluntate mala, ut voluntas est, & ut est in tali specie

Augustin.

entis

Sectio 44^a

entis contenta sub genere voluntatis ut sū, quam con-
vincit non esse à Deo efficacissimo argumento, quod la-
tius post prosequemur; scilicet, qui aliàs auctores peccato-
rum. Et ad articulos sibi falso impositos, artic^o 10. 43
ait. Detestanda, & abominanda opinio est, qua Deus cu-
iusquam mala voluntatis, aut mala actionis credit auto-
rem (satis aperte loquitur de ipsa voluntate, ut volun-
tas, & ut actio est) cuius predestinatio, nunquam extra
bonitatem, nunq̄ extra iustitiam est. id est nihil pre-
destinat, quod bonum & iustum non sit; quod certe ve-
rum non esset, si predestinaret, ut homo efficieret alium odij
Dei, quia hominem elicere illum alium, quantumcumq̄
sumatur in ratione actus, vel in ratione entitatis, non est
iustum & bonum, sed summa iniquitas & iniustitia. &
infra. Adulteria & corruptelas virginum non instruere 44
novit S^a Divinitas sed damnare, non disponere, sed
punire. Et ad articulum 13^m. si à iustitia & pietate
quis deficit, suo inpraecepto fertur arbitrio, sua concupiscē-
tia trahitur, sua perversione decipitur, nihil ibi Pater, ni-
hil Filius, nihil Spiritus Sanctus; neq̄ in tali nego-
tio quicquam divina voluntatis interuenit.

Augustinus

1° observandum in
dicti Augustini gene-
raliter loquitur docens
Deum nihil facere in ac-
tu peccati.

In ijs locis, quibus & multa alia similia possemus 45
adiungere; observandum est primum, vniuersaliter di-
cere Augustinum, in mala voluntate nihil esse, quod
tribuendum sit Deo, scilicet tanq̄ promouenti, vel illud
ex se volenti, ut inferius explicabimus. Igitur nec forma
sui malitia, nec ipsa entitas materialis est.

Secum

46

Secundum observandum est: in mala voluntate id negare Deo Augustinum, quod tribuit persuasioni & concupiscentiae; at certum est, sine appetitu concupiscentiam, sine persuasionem (modo persuasio sumatur pro illecebra appetitus, modo pro amicorum exhortationibus) non respicere peccatum formaliter, ut deformitas est, sed ut entitas est, nempe ut est appetitus alicuius boni utilis. vel reusibilis; igitur etiam appetitum malum, ut appetitus boni, atq; adeo ut actus, atq; entitas est, negat Augustinus tribuendum esse Deo.

2^a observatio
 Id negat Dei operationi quod tribuit persuasioni & concupiscentiae, quando solum est passivus.

47

Tertium observandum est. id negare Deo Augustinum in actu peccati, quod per se pertinet ad liberum arbitrium voluntatis, ut ibi. suo in praecipuo fertur arbitrio; nihil ibi Pater etq;. At manifestum est, liberum arbitrium per se primo non excoercere suam libertatem circa deformitatem actus, sed circa entitatem ipsius: in libertate enim voluntatis est elicere vel non elicere ipsum actum, ut actus est; at si semel actum eliciat, illi ad iungere, vel ab illo separare malitiam & deformitatem non est in libertate voluntatis, igitur actum ipsum, etiam ut actus est, negat Augustinus tribuendum esse Deo. At si Augustinus cognovisset hanc subtilem aduersariorum distinctionem, utiq; illam explicuisset, maxime in responsionibus ad articulos sibi falso impositos, ubi eum obijcientes graviter urgebant, quod Deum facere videtur autorem peccati eodem qd fecisset Prosper Aquita. si id ex Augustino didicisset.

3^a observatio.
 Id negat divinae operationi in actu praesentati, quod per se cadit in libertate sicut actus in passivus.

Eadem

idem p[ro]bat ex eo q[uo]d
 Aug. docet de con-
 cecare nō aliq[ui]d faci-
 endo, sed p[ro] h[uius] m[od]o
 efficiendo

Eadem mens Augustini probatur ex alijs eius
 documentis: primum ex eo quod sepe doceat, Deum excē-
 care hominem, & duritiem, aut obstinationem facere, &
 non aliquid efficiendo, sed potius non efficiendo, scilicet,
 non illuminando, aut non adiuvando; ita tractatu
 § 3. in Joannem, supra illud. Propterea non poterat
 credere, quia dixit Esaias, excacavit oculos eorum, &
 obduravit cor eorum; Et de predestinatione & gratia
 cap. 4. super illud. quem vult indurat; & cap. 6.
 circa principium, & sub finem, & epistola 10 §. ad Six-
 tum, & in responsionibus ad articulos sibi falso imposi-
 tos, art. 7. egregie quæst. 2. ad Simplicianum, post
 medium sic ait. Neq[ue] enim quomodo dictum est, non vo-
 lentis, neq[ue] currentis, sed miserentis est Dei; sic etiam dic-
 tum est, non volentis, neq[ue] contemnentis, sed obdurantis est
 Dei. Unde datur intelligi, quod infra utrumq[ue] posuit.
ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat, ita sen-
 tentia superiori posse congruere, ut obduratio Dei sit nolle
 misereri, ut non ab illo irrogetur aliquid, quo sit homo dete-
 rior; sed tantum quo sit melior non erogetur. At quis du-
 bitat? irrogare Deum homini aliquid, quo sit deterior; si
 irrogatur ei entitas positiva actus mali, vel actus ipse, etiam
 secundum quod actus est. Certè hæc omnia, adversarij re-
 ferunt ad efficacem præmotionem, vel prædeterminationem,
 qua Deus efficaciter movet voluntatem ad actum
 peccati, secundum quod actus, vel entitas est.

Idem

49

Idem aperte colligitur, ex alia doctrina apud Aug-
 ustinum frequentissima, qua semper docet, revelatione
 aut predictione in peccatorum, voluntatem puniendi
 peccata, vel ea ordinandi ad aliorum peccatorum puniti-
 onem, vel iustorum utilitatem, non supponere predestina-
 tionem aliquam, sed tantum prescientiam peccati, ideo
 qz statuisse Deum peccatorem punire, vel ut eius malitia ad
 alios bonos fines, quia presciuit tantum, non quia predesti-
 navit actum peccati illius. ita de predestinatione & gratia
 cap. 6. ibi. Quod indurasse Deum cor Pharaonis premititur;
 non ad operationem Dei, sed ad prescientiam pertinet. Et
 infra. Ego autem scio, quod non dimittet vos Pharaon. haec
 prima vox Dei est; quae futuram voluntatem Pharaonis
 sicut praeviderat, indicabat. Et tractatu 53. in Joannem
 ibi. Quidam ergo inter se murmurant, quid fecerunt Iudei?
vel quae culpa eorum fuit? si necesse fuit, ut sermo Isaie im-
 pleretur, quem dixit, quis credidit auditui nostro? quibus
 respondemus, Deum prescium futurorum, per prophete-
 tam predixisse infidelitatem Iudeorum; predixisse
tamen, non fecisse; Et infra late explicat, quod Deus re-
 velare potuit Prophetae, infidelitatem Iudeorum, non
 quia Deus praedestinasset, sed quia praevidisset illam.
 quae falsa essent, Et discursus Augustini; Et recurrit in
 his questionibus ad praevisionem Dei, inutilis esset, si Deus
 praedestinasset ipsum actum infidelitatis, in quantum
 actus, & entitas est. Nam ad entitatem actus inevitabili-
 ter, & infallibiliter sequitur deformitas; unde in ipsa pra-

idq; pbi p'dictis
 p' d'ccretis puni-
 endi est. Suppone-
 re p'sciam no p'z
 determinat.

ordi

ordinatione actus peccati, potuit Deus praecognoscere ipsū peccatum, ut aduersarij docent, & illud praedestinare ad eos fines, ad quos Augustinus non concedit ordinasse Deum actū peccati, nisi supposita prauidione ipsius. Et eadem obseruatio fieri potest in doctrina Sanctorum Patrum, quos citauimus supra sectione 20. numero 16.

Impugnatur 2° interpretatio 1^{ae} Concilij quia si Deus causat opera mala secundum entitatem, etiam causat illa simpliciter, vel remala

Præterea contra illam primam interpretationem Concilij, est; quod si Deus causat opera mala, pro materia scilicet, secundum quod in speciali talia opera sunt, quibz in homine vsum rationis habente, inseparabilis sit malitia vel deformitas; certe eo ipso, etiam causat opera mala simpliciter, vel ut mala sunt: Ergo vtrumq; negat Concilium. Antecedens patet, quia malitia vel deformitas non perse intenditur ab aliqua causa; neq; influxus alicuius causæ perse terminatur ad malitiam, ut sic; sed tantum malitia tribuitur alicui causæ, in quantum necessario sequitur ad ipsam entitatem actus, quam perse suo influxu efficit talis causa: vnde licet amicus moueas amicum ad libidinem, vel ad acceptionem rei aliendæ, nō intendat deformitatem fornicationis, vel libidinis, sed tantum utilitatem, vel delectationem sensibilem; adhuc dicitur Et vere est causa peccati mouens amicum ad peccatum. Pari ergo ratione; si deus mouet Petrum ut de Deo cogitet, Et ut rationis diligendi, vel odio habendi ipsum deum, perpendat, Et consulat, Et ut post hanc consultationem, eliciat actum odij Dei, quantum ad substantiam; vere erit causa ut Petrus odio habeat Deum, Et consequenter ut peccet. Et confirmatur, quia præceptum negatiuum prohibens

50

Ddd

odiuim

odium Dei, perse non prohibet priuationem, sed prohi-
bet hominem elicere illum actum secundum suam substā-
tiam, ex qua resultat difformitas ad legem prohibentem
& malitiam ipsius peccati; unde eo ipso, quod prohibet ipsū
actum, prohibet peccatum; & eo ipso, quod homo facit illū
actum lege prohibitum, facit peccatum: Ergo si Deus mo-
uet voluntatem ad felicitatem illius actus, quam lex
prohibet, & qua in homine est; peccatum reuera mouet
ad peccatum. Sed dicit quis, idem argumentum fieri
51 posse, etiam contra nostram sententiam, qua asserit, Deū
tāquam causam primam concurrere ad actum pecca-
ti, in quantum actus, ^{vel} entitas est; unde argumentum sic
soluendum videtur, ut scilicet idem actus, etsi fiat à Deo
& à voluntate, tamen respectu voluntatis, qua subditur
legi prohibenti talem actum, actus est malus, & peccatū;
at respectu Dei, qui nulli subditur legi, nequaquam ac-
tus malus, sed bonus est.

52 Respondemus tamen hoc argumentum nihil con-
tra nos militare; nam Deus ut causa prima, non concurrat ad
actum peccati, concursu, quantum est ex parte Dei, determi-
nato ad talem speciem actus, etiam ut entitas est, cui est in-
separabiliter adiuncta malitia; sed tantum concursu, quan-
tum est ex parte Dei indifferenti, quo voluntas potest sedeter-
minare ad actum bonum, ut egregie explicat Molina in
concordia disputatione 32. ad articulum. 13. questionis
14.^a per totam; specialiter vers.^o Tertium quo, & vers.^o Hac
itaq; opinione. quod si quis contra hanc sententiam opponat
nat

no procedit hoc
arg. contra in
fluxu vniuersa
les cas. i.

Molina
in concordia
disputatione
32. ad articulum
13. questionis
14.^a

nat predictum argumentum; respondendum erit ean-
dem actionem, respectu Dei esse bonam, & respectu hominis
malam, non quia Deus nulli legi subditus sit sicut ho-
mo: Licet enim verum sit, quod non subditus sit legi su-
perioris, tamen ex propria bonitate tenetur non facere malum.
Ratio ergo legitima illius differentiae est; quod actio Dei, &
actio creaturae, licet re ipsa sine productio eiusdem actus, tamen
ut est à Deo respicit actum, non sub ratione determina-
ta, qua malum est, sed sub ratione de se indifferenti, &
cui potius debeat determinatio ad bonum, nisi illo con-
cursu abuteretur voluntas; at respectu voluntatis, illa
actio mala est, quia ut à voluntate determinatè respicit
actum, secundum eam determinatam rationem, qua malum
& prohibitus est. Quod si poneremus concursum vel actio-
nem, ut est à Deo, determinatam esse ad ipsum actum pec-
cati, sub ea determinata ratione & specie actus, etiam in ra-
tione entis, qua prohibitus est; certè argumentum est effi-
cissimum, nec predicta solutio qua Zuinglius & reliqui
Haeretici ad hoc propositum utuntur, nihil leuat argumēti
difficultatem, esto enim Deus legem superioris non habe-
at, ex propria tamen natura, & ex proprio dictamine divi-
nae rationis ita determinatur ad bonum, ut nequaquam possit
movere voluntatem ad malum.

Zuinglius apud
Bellar. hb. 2.
de statu peccati
cap. 3. 4. et. 5.

P^ro p^ro q^uo nō sit
p^ro p^ro h^o cum
p^ro p^ro h^o.

Præterea est contra eandem interpretationem
Concilij, quia Deus prohibet voluntatem creatam elice-
re actum peccati, non solum formaliter, ut peccatum est;
sed etiam ut actus est. ergo non potest ex suo solo bene
pla

placito, efficaciter mouere eandem voluntatem crea-
tam, ad eundem actum elicendum. consequentia constat:
quia cum præceptum sit signum voluntatis, sicut implicat,
velle Deum à seipso, voluntatem creatam facere illum
actum, & velle ut non faciat: ita implicat, ex suo beneplacito
efficaciter præmouere voluntatem, quod est efficaciter vel-
le, ut voluntas faciat talem actum, & præcipere ut non fiat.
Antecedens autem probatur: tum quia lex non prohibet
proprie loquendo ipsam deformitatem, sed prohibet ipsum
actum; nam & deformitas resultat ex eo, quod actus ipse sit
prohibitus; est enim quasi quadam dissimilitudo, & discon-
uenientia actus cum lege, quæ provenit ex eo, quod actus sit
is quem lex prohibet: tum etiam probatur idem antecedens
quia lex, cum sit determinatum quoddam voluntatis,
perse primo præcipit, vel prohibet id quod perse primo cadit sub
potestate libertatis, & in quo perse primo exercetur libertas.
At certum est, deformitatem perse primo non cadere sub po-
testate voluntatis, sed ipsum actum deformem ut actus est:
potest enim voluntas elicere, vel non elicere substan-
tiam actus, at si eliciat, non est in eius potestate facere, ut i-
dem actus sit, vel non sit difformis legi, sed necessario ad-
iungitur illi deformitas. Tandem idem antecedens ex
terminis constat. quis enim negabit voluntatem homi-
nis, non prohiberi elicere entitatem actus odij Dei?

Et hoc argumentum fecit Divinus Ambrosius - S. Ambrosius
1° Exameron. cap. 8° his verbis. Erradicari hanc (id
est malam voluntatem) Deus vult de animis singulorum.
quo modo eam ipse generaret; cum clamet Propheta

Desi

Theodora ex
Platone
Stapleton.

Caluino

Desinite à malitijs vestris. Et precipue ad David. desi-
ne malum, Et fac bonum. quomodo ei initium à Domino
damus? Et hoc etiam argumentum late prosequitur
Theodore. lib. 5.º de curatio.º Græca. affec. ex Platone, ut
refert Stapletonius lib. 18.º cap. 7.º ad eò qz argumentum
extorsit Calvinum lib. 1.º institutionum cap. 18.º sectione
5.ª. Et sectio.º 3.ª ut dixerit referente eodem Stapletonio.
Nbi non capimus quomodo fieri velit Deus, quod facere ve-
tat, veniat nobis in memoriam nostra imbecillitas, Et simul
reputemus lucem quam inhabitat, non frustra vocari in-
accessibilem. Et rursus inquit. Non sum nescius, quan-
ta hic appareat hominibus prophana (sic enim imprudenter
nominat viros Catholicos) absurditas, Et repugnantia: sed
quicquid illi garriant, aut allatrent, mea mihi conscien-
tia, instar mille testium est. Sed hæc evasio Stultitia, im-
prudencia simul, ac impietatis plena non parum confirmat
argumenti efficaciam, Et sententiam nostram veritatem.

Consi. quia
mplicat pismo
vere deo 3 volu^{ca}
ut eliciat actum p.
et q. eliciat illi su
p.

Et confirmatur idem argumentum, quia im-
possibile est, quod Deus efficaciter velit, seu actu pratico divi-
ni intellectus efficaciter imperet voluntati create, ut eli-
ciat illum actum (id enim totum ponunt, qui predictam
predeterminationem, seu pre-motionem adstruunt) Et quod
in voluntate sit peccatum elicere illum actum; Ergo im-
possibile est quod Deus id vovens, prohibeat talem actum:
Antecedens patet, quia illa voluntas Dei, si semel admit-
tatur bona est: ergo effectus illius etiam est bonus: At ef-
fectus illius secundum aduersarios, non est sola ipsa enti-

tas altus, sed hoc complexum, nempe voluntatem
 elicere talem altum, id enim Deus vult, Et ad id me
 prae-mouet ut ego eliciam talem altum: ergo impossi-
 bile est, quod sit prohibitum à Deo, quod sit peccatum. Unde
 Augustinus 3° de libero arbitrio cap. 17. in fine sic argu-
 it. Quaecumq; illa causa est voluntatis, aut iusta est, aut
iniusta; si iusta, quisquis ei obtemperabit, non peccabit.

Aug.

56

Adde quod illa praedefinitione tolleretur potestas ad
 non peccandum, cum non possit homo vitare illam prae-mo-
 tionem Dei, qua est ante determinationem voluntatis, neq;
 ea posita, posset voluntas non habere substantiam illius ac-
 tus, ad quem prae-mouetur: et etiam posita illa substantia
 non posset ab ea separare deformitatem. Unde voluntas ha-
 bens talem altum, vel non posset non peccare, vel potius
 habere talem altum, non esset in ea peccatum. Et certe in hac
 aduersariorum sententia, procedit contra illos argumentū
 Augustini 3° de Libero arbitrio cap. 18. quaecumq; nostra
causa est voluntatis, si ei non possit resisti, sine peccato ce-
ditur; si autem potest, non ei cedatur, Et non peccabitur.

pro diffi. materi
 ali p^o h^o dicitur po-
 testas ad nō pecca-
 dus.

Augustinus

Et infra. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caueri po-
test; peccatur tamen: caueri ergo potest. Et Cyrillus. li. ii. in Joa. c. vi. eodem v^o arg^o

Item Augusti.

sic ait Nonducimo
 Iudicio in expugnabi-
 li q; iudicio in Diabo-
 li laqueum prodito-
 rum incidere coe-
 dum est, nam si sic esset
 nullomodo cu sparet
 cum iudicio nemo re-
 sistere queat.

57

super flag et
 sent exhort. 6

Tandem quia illa interpretatio Concilij, Et opposita
 sententia, certe frustra admittit exhortationes Scripturae Sa-
 crae. quò enim spectant? An ut Deus non prae-moueat volun-
 tatem ad ipsum altum, qui peccatum est? certe ex aduersa-
 riorum sententia, id non pendet ex determinatione vo-
 luntatis, sed ex bene placito Dei. Unde in eo exhortand⁹

esset

ecc. Vis arg^o Cyrilli,
 Aug. in eo est, q. q. n. pot
 resistere diu. iud. (loqu
 un^o h^o manifeste in senten-
 tia) in peccat. Ecce
 est, si t^o p^o definit male
 re p^o (ut aduersarij d^o)
 resistere diu. iud. atq; nō
 neq; peccare.

esset Deus, potius quam voluntas creata. An vero eo
exhortationes spectent, ut voluntas postquam promota est
à Deo, non eliciat actum ad quem promouetur, vel saltem
ut si semel illum elicit, auferat verò malitiam, & deforma-
tatem? at certe id omne impossibile est: efficaci enim motio-
ni Dei, quis resistat? vel quis facere poterit, ut substantia
actionis odij Dei, in homine libero, & vnum rationis habente
non sit peccatum. Inuitiles ergo omnino sunt ille exhorta-
tiones, si dicamus Deum semper promouere efficaciter vo-
luntatem ad actum peccati, secundum entitatem.

Sed quia legitima ratio interpretandi Concilia, su-
mitur ex eorum intentione; Intentio autem Conciliorum
tunc potissimum deprehenditur, cum Hereticorum mens
contra quam definitio fertur, exalte intelligitur; ut si simul &
Concilij definitionem intelligamus, utque possint iudices faci-
le intelligere, an aduersariorum sententia, atque interpreta-
tiones, in Hereticorum errorem declinent, opere pretium erit
qua fuerit Hereticorum mens in hac parte explicare. Et
imprimis supponendum est, nunquam Hereticos disertis-
verbis docuisse Deum, ita formaliter operari opera nostra mala,
ut & ipse Deus peccet, vel ut etiam dicendus sit auctor pecca-
ti, vel causa ut nos peccemus: etsi enim Doctores catholici es-
concessis, eos in eiusmodi absurda deducant, id tamen nunquam
ipsi concedunt. Unde Bellarminus controuersia 2^a de am-
missione gratia, & statu peccati lib. 2° cap. 2° sic ait. Si sub
his verbis controuersia proponatur. An Deus sit auctor malorum,
vel an peccare possit, vel an sit causa ut nos peccemus; nulla

sent hereticorum
cuius cap. 1° mo. 1° d. 1°
Lunt. 1° ad 1° expen-
dian

Haec etiam si concedit
Deum peccare, aut
esse auctorem 1°, aut
esse causam ut nos
peccemus.

Bellar

quas

quæstio erit; Si quidem illa omnia, non solum Catholici, sed etiam Calvinista, & ipsi quoque libertini negant; id quod ex eorum libris, late ostendit ibi Bellarminus. Quæstio ergo cum illis, solum est: utrum moveat Deus voluntatem ad altum peccati. In quo imprimis est certum, eos nunquam dicere, Deum movere voluntatem ad altum peccati, motione, quam advenarij moralem vocant, scilicet exhortatione vel præcepto: aperte enim id irridet Calvinus. ^{cap. 18. sect. 4.} Institut. a quod Sta-
 pletonium cap. 8. lib. 11. Perperam (inquit) miscetur cum præcepto voluntas, quæ longissime ab illo differt: nam Christi dum stupavit Absalon patris uxorem, voluit Deus hoc probro ulcisci Davidis adulterium; non idem tamen præcepit scelerato filio incestum committere. Theodorus Beza apud Bellarminum de statu peccati lib. 2. cap. 3. versiculo. Atque. Nunquam (inquit) Dominus Peccata, quatenus peccata sunt permittit, ut scilicet licite fiant, imo semper prohibet, ac vetat. Unde, si quando dicunt, Deum imperare altum peccati, non sumunt imperium ipsum pro lege inducente obligationem, sed pro ipsa voluntate efficaci, vel imperio rationis practica divina, quo efficit Deus omnia opera sua, quem altum Theologi communiter imperium vocant. In hoc sensu Hieronymus Episto. ad Damasum, de filio prodigo, inquit. Dedit (scilicet Deus) homini mentis propria libertatem, ut viveret unus quisque non ex imperio Dei, sed ex obsequio suo; id est, non ex necessitate, sed ex voluntate. Etenim illud, non ex imperio Dei, non significat liberum esse hominem ab obligatione

Et cum Secretis in 9° Act

Heretici no concedit Deum movere ad p. exhortatio, vel p. cap.

Calvi, apud Staple

Theod. Beza apud Bellar.

Hiero.

gatio

gatione preceptorum, sed tantum esse liberum ab efficacia
 imperij diuini efficaciter premoventis, atq; adeo necessitan-
 ti voluntatem. Quod etiam testimonium maxime obseruan-
 dum est pro nostra sententia. Relinquitur ergo Hæreticos
 solum ponere, Deum mouere voluntatem ad actum peccati,
 non precepto vel exhortatione, sed vi & efficacia premo-
 trionis physica. Unde Concilium contra hos Hæreticos diffiniens
 non definire intendit, Deum non operari opera mala; sed non
 esse causam actus peccati exhortando, aut præcipiendo, cum
 id nullus Hæreticus assereret: sed definit id quod Hæretici ne-
 gabant, scilicet Deum non esse causam physice præmo-
 uendo.

Hæretici non ponit
 Deum præmo-
 uentem ad for-
 male peccatum
 ad materiale

Sed restat inquirere; utrum Hæretici posuerint
 eam præmotionem physicam, solum ad formale pec-
 cati, an tantum ad materiale. In quo certum videtur Hæreti-
 cos non posuisse, Deum determinare, vel mouere voluntatē
 ad formale peccati, aut illam formaliter voluisse; nam præ-
 terquam quod, id adeo stultum erat, ut vix credi possit homi-
 nem aliquem rationis participem, id asseruisse; certè id diser-
 ti verbi negant.

59

Imprimis expresse ponunt Hæretici hanc différen-
 tiam inter hominem peccantem & Deum, quod homo in-
 tendat finem malum, Deus autem minime, sed finem bonum.
 Unde Caluinus Libro 2. institutionum cap. 4. sectio. 2.
 referente Stapletonio Lib. 2. cap. 9; sic ait. Quomodo idem
opus, ad Deum, ad Sathanam, ad hominem autorem refera-
mus? quin, vel Sathanam excusemus Dei consortio, vel Deum
mali autorem predicemus? facile, si finem agendi primi

60

Calui.

Et ce

inspi

333

inspiciamus, deinde modum: in rapinis bonorum Job.
 Domini consilium est serui sui patientiam exercere: Sa-
 thanas molitur ad desperationem adire. Chaldei-
 ex re aliena lucrum iniustum querunt. Tanta in con-
 silij diuersitas opus iam valde distinguit. Et quantum
 raro Hæretici uti soleant formalibus terminis, qui-
 bus Scholastici, ut rem ex altius explicent, frequen-
 ter utuntur, adhuc in hac parte Theodorus Beza sub-
 reduplicatiuis & formalibus verbis suam & Calui-
 ni sententiam explicuit, ita scribens in responsione ad
 Sebastianum Castellionem Aphoris. 31. referente
 Bellarmino predicto lib. 2.º de statu peccati cap. 3. ven-
 Atq; iuste, scilicet Deus permittit, quod ista, scilicet, in-
 trumenta creata, nempe voluntates peccantium in-
 iuste agunt: quoniam peccata quatenus à Deo nō lente
 permittuntur, peccata non sunt, & Infra. Sed istæ eadem
 actiones quatenus à Sathana, & à malis per Satha-
 nam, & per propriam conscientiam sollicitatū profici-
 untur, eatenus demum peccata sunt, quæ Dominus
 iuste suo tempore ulciscitur: nunquam enim Domi-
 nus peccata quatenus peccata sunt permittit (permis-
 sionem autem, pro causalitate sumit) inis semper
 prohibet ac vetat. Et Calvinus libro de aeterna Dei
 predestinatione Geneuæ excussum pag. 944. eodem
 Bellarmino referente ubi supra vers.º. Nurus hinc
 certe, sic ait. Equidem quatenus mala sunt, quæ malo
 animo perpetrant homines, ut statim planius exponam,

Theod. Beza.

Deo

Deo minime placere fateor: sed quod otiosum ea per-
mittere fingunt, quae Scriptura non tantum eo vo-
lente, sed auctore fieri pronuntiat, nimis frius cum est
effugium; Ecce mala vel peccata hominum, quatenus
mala sunt, Deo minime placere, atq; adeo nec Deum ad
eadem peccata, quatenus mala sunt, mouere hominem
docet expressè Calvinus; cum ergo contendit Deum otio-
sum non esse, ut ipse loquitur, sed Deo auctore, & volente
fieri mala, quae perpetrant homines; ponit Certè De-
um volentem, & autorem ipsorum malorum, non
quatenus mala sunt, hoc est formaliter, sed materialiter
tantum, quatenus entitates sunt positivae, ad quae mo-
tio Dei positiva, ex sententia Calvinus, terminatur.
Et expressissimè idem Calvinus eodem libro pagina
946. haec duo distinguit; scilicet rem, vel entitatem
actus peccati, & rationem ipsam peccati apud Bellar-
minum ibidem. Ergo (inquit Calvinus) cum ius-
ta de causa, licet nobis ignota, à Domino procedant -
quae sceleratè ab hominibus maleficia perpetrantur,
etiam si verum prima causa sit, eius voluntas, peccati
tamen eum esse autorem nego. Ecce in maleficijs
hominum res ipsas, hoc est, maleficia quatenus res
sunt esse à Deo tanquam à prima causa concedit Cal-
vinus; peccata tamen, hoc est, ipsa maleficia ut pec-
cata sunt, id est sub ratione formali peccati, in Deum
reduci negat.

Patet

61

Patet igitur Hæreticos nostræ ætatis, non asse-
 rere Deum operari mala, ^{opera} ut mala sunt, præmouendo
 voluntatem ad deformitatem formaliter; sed tantum
 operari opera mala, secundum quod opera sunt, talis si-
 licet speciei, in ratione entis, ad quæ separabiliter sequi-
 tur malitia. Unde etiam manifestum relinquitur
 Concilium in 3° documento supra posito contra hos
 hæreticos definiens, id potissimum diffinire voluisse.
 Deum non operari opera mala, neq; præmouere volun-
 tatem ad illa, etiam ut opera sunt, in tali specie entis
 vel actionis constituta, ad quam sequatur insepa-
 rabiliter malitia.

quid concilium
 definire intendat
 contra hæret.
 EST

Contra quartum documentum videntur
 consequenter tenere, qui dicunt Deum causare ope-
 ra mala, secundum entitatem: ij enim si conse-
 quenter loquantur, dicent, quod non minus est, opus
 Dei proditio Juda, quam vocatio Pauli: hoc est, non
 minus proprie & perse; id enim tantum intendit
 Concilium condemnare, sicut & id contendunt ad-
 trueræ Hæretici, contra quos Concilium diffinit.
 est enim hoc documentum quasi appendix, & co-
 rollarium, ac documentum tertium supra ex-
 plicatum.

62.
 Contra 4^m docu-
 mentum Concilij.

C O N C L U S I O

totius controuertie

Hæc habui, quæ in explicanda efficacia
 gra

gratia, & motionis diuinae, necessaria existimari,
vt grauissima huius causa Iudicibus per Patrem nos-
trum Prouincialem, de cuius mandato haec scripsi, pro-
ponerentur. Et quidem si bene expendantur haec om-
nia pendere inueniuntur ex intelligentia duarum dif-
finitionum Sacros^{ti} Concilij Tridentini in 6^a sess^o.
quax 1^a est capite 4° & canone 4°. in quo illud expli-
cari per Sanctum Dominum nostrum Papam pro fi-
dei dogmate, circa concordiam gratiae, & libertatis intel-
ligendo; & pro communi tranquillitate, omnes veheme-
ter optamus, vtrum quod Concilium asserit, posse liberum
arbitrium dissentire gratiae excitanti, aut illam abijce-
re, ita sit intelligendum, vt omni prorsus gratiae coope-
rationem voluntatis, in eodem instanti conuersionis prae-
uenienti, etiam posito quod cor hominis tetigerit, possit
liberum arbitrium defacto resistere; an vt aduersa-
rij dicunt, aliqua gratia praeueniens ita de se efficax sit,
vt eadem cor hominis tangente fieri repugnet, vt homo
eidem defacto resistat, & eam sine effectu conuersionis
manere faciat.

2^a definitio est in Can. 6. in quo illud ex-
plicari cupimus; vtrum cum Concilium definit, Deum
non operari opera nostra mala, intelligendum sit nul-
lo modo etiam vi vel motione physica non operari
opera mala, etiam secundum quod opera.

His enim explicatis quod futurum speramus
fiet

fiet; ut fauente Deo idem sapiamus omnes, idē
omnes dicamus omniq; inter viros Catholicos
contentione deposita, in fidei, ac verita-
tis catholicae defensione, contra
Hæreticos communes totius
Ecclesie aduersarios, to-
tus viribus inten-
damus.

FINIS.

Laus. Deo.

Antonius De
Padilla.

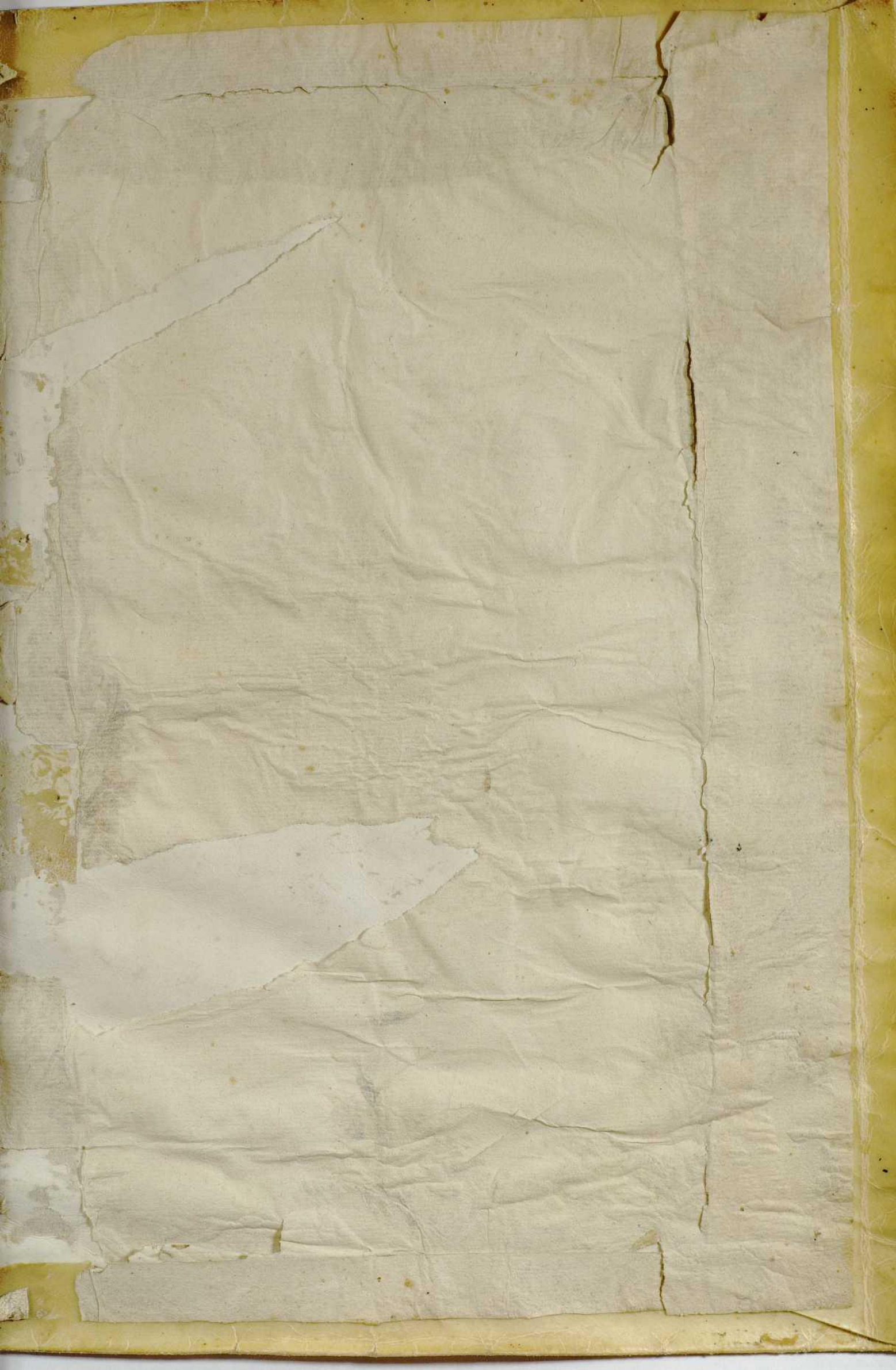
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

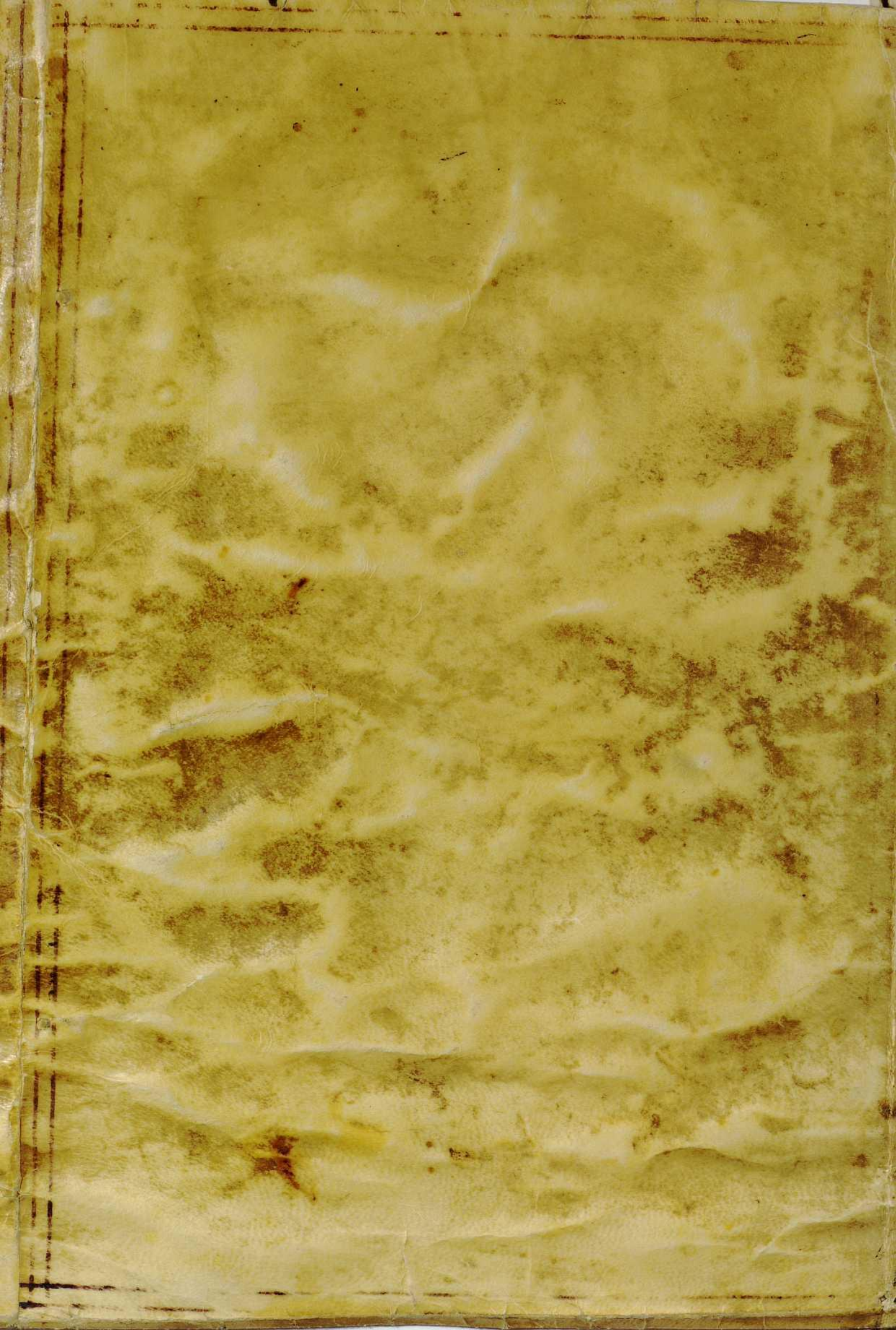
FINIS
Jan. Dec.

Antonio De
Castro

2011

336

5

Handwritten text in a cursive script, likely a library or archival call number, including the characters "A-44".

No. Pair
A-44